

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Doberdoba« v Goveu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasluženi Evropi.

POGREBNE SVEČANOSTI V BRESCII SE JE UDELEŽILO VEČ KOT STO TISOČ OSEB

Množica na pogrebu žrtev podlega fašističnega atentata izpričala svojo zvestobo idealom odporniškega gibanja

Preiskava o atentatu v Brescii

D'Intino in Vivirito vpletena v atentat na slovensko šolo v Trstu?

RIM, 31. — Postaje čedalje bolj verjetna povezava med trojico fašistov, ki se je večer spopadla s karabinjerji in desničarskimi krogi v Brescii, ki so v terek povzročili smrt šestih nedolžnih žrtev med sindikalno manifestacijo. V Brescii so preiskovalci dalj časa zasliševali Carla Fumagalli, ustanovitelja skrajno - desničarske organizacije MAR, ki ga je policija aretirala še pred atentatom v okviru preiskave o prevratniški dejavnosti fašistične skupine, ki naj bi bila vpletena v vrsto atentatov in drugih zločinskih dejanj v Brescii, Milano in Venetu.

Fumagalli je baje vodil in koordiniral svojo to prevratniško dejavnost. Karabinjerji so tudi preiskali dve Fumagallijevi vili, v katerih so baje dobili dokumente, ki neposredno povezujejo Espostija, D'Intina in Danieletti s brescijskimi fašisti. Ne gre pozabiti, da je bil D'Intino obsojen skupno z Borromeom zaradi razdejania pokrajinske sekcije PSI v Brescii spomladi lani. Eden namestnikov brescijskega državnega pravdnika dr. Lisciotto je izjavil, da je eksploziv, ki so ga našli v šotoru trojice pri Rietiju po vsej verjetnosti istega tipa, kot tisti, ki je eksplodiral v Brescii.

S tem v zvezi naj omenimo tudi izjavo karabinjerjev, ki vodijo preiskavo o večeršnjem spopadu. V šotoru so namreč našli dvaletni ANFO, najpomembnejša nemškega eksploziva. Po izjavah karabinjerjskih častnikov, naj bi sledove tega eksploziva našli tudi na Trgu della Loggia v Brescii med preiskavo takoj po atentatu. Karabinjerji še vedno iščejo četrtega člana fašistične tolpe Salvatora Vivirita, ki se je baje ločil od skupine v sredo. Po zadnjih ugotovitvah, naj bi ga neki avtomobilist zapeljal do Aquile, kjer pa se njegove sledi izgubijo. Doslej še niso jasni vzroki ločitve. Niti ni jasno zakaj ga trojica ni odpeljala z dandrovjem, ali pa zakaj se ni poslužil svojega motornega kolesa, ki ga je pustil v gozdu, kjer je prišlo do spopada. Preiskovalci so mnenja, da se je skregal s tremi fašisti.

Iz zasliševanja D'Intina in Danieletti kaže, da skušata prepričati preiskovalce, da je bil njihov namen zgolj vezbanje za eksplozivom. Preiskovalci pa jim ne verjamejo, saj pravijo, da 100 kg eksploziva dokazuje, da so hoteli organizirati celo vrsto atentatov. Prevladuje mnenje, da je bil njihov neposredni cilj atentat v Rimu za časa vojaške parade, ob dnevu republike, 2. junija. Preiskovalci tudi pravijo, da je četrtega fašistov organizirala prvo operativno bazo, ne pa polvojaško vežbališče, saj so razpolagali samo z enim šotorom, medtem ko so fašistična vežbališča po navadi urejena tako, da lahko sprejmejo številne skupine.

Medtem so ugotovili, da sta bila Alessandro D'Intino in Salvatore Vivirito v noči med 1. in 2. majem v San Donà di Piave. Pri karabinjerjih se je namreč oglasil mehanik Antonio Bustreo, ki jih je izjavil, da in so slikah, ki so jih objavili časopisi spoznal mladeniča, ki sta med 1. in 2. majem ostala blokirana na avtocesti Trst - Benetke med postajama Quarto D'Altino in San Donà. D'Intino se je vozil z avtom »ford cortina« z milansko evidenčno tablico, ki se je pokvaril. Mladenček je telefoniiral avtomobilskemu klubu, ki je poklical Bustrea. Slednji je cortino pripeljal v svojo garažo, kjer so ga danes karabinjerji zaplenili. D'Intino je tisto noč prepal v San Donà v hotelu Trieste. Ugotovili so, da je v istem hotelu prepal tudi Vivirito. V avtu so karabinjerji med drugim našli naboj kalibra 7,65 in tudi nekaj drugih zanimivih elementov, o katerih niso hoteli dati podrobnosti.

Omenimo naj, da je 27. aprila zvečer prišlo do atentata na slovensko šolo pri Sv. Ivanu v Trstu. Vsiljuje se domneva, da sta bila oba fašistična terorista na povratni poti v Milan, potem ko sta se tri dni skrivala nekje v Furlaniji - Juljski krajini, da bi se izognila preiskavi, ki so jo uvedli takoj po atentatu. Gre vsekakor zgolj za domnevo, ki pa bi jo preiskovalni organi morali preveriti.

Pri karabinjerjih se je medtem oglasil radioamater Giovanni Ferrante iz Terama, ki je poročal, da se je med 12. in 25. majem večkrat srečal s štirimi fašisti. Ferrante se je z njimi spoprijateljil, saj jih je

vezalo skupno zanimanje za elektriko. Večkrat so šli skupaj na kozarec vina in med popivanjem je po navadi govoril samo ubiti Esposti. Karabinjerji so ugotovili, da je skupina najela v kraju Roiano di Campli v pokrajini Teramo kmečko hišo v času med 12 in 25. majem. V njej so preiskovalci našli več praznih skatel streliva, obleke, radijski aparat ter tri knjige, med katerimi zgodovino tujske legije ter esej francoskega kolaboracionista Roberta Brasillacha, ki so ga Francozi ustrelili zaradi sodelovanja z nacisti.

Karabinjerji iščejo tudi Antonia Sirtoria, lastnika terenskega vozila »land rover«, s katerim se je peljala fašistična skupina, ki se je večer spopadla s karabinjerji. Proti njemu je namestnik brescijskega državnega pravdnika Arcai izdal zaporni nalog v okviru preiskave o dejavnosti fašistične tolpe, ki je pripeljala do aretacije Fumagalli. Sirtori je med drugim vpleten v atentat na kvestorja Mangana, saj je potrdil alibi Sergia Boffija, za katerega je Mangano trdil, da ga je skušal umoriti po nalogu mafija Franca Coppole.

V trenutku, ko zaključujemo razdelko je iz Milana prišla vest, da so agenti političnega urada kvestura aretirali Salvatora Vivirita, četrtega člana fašistične tolpe, ki se je v četrtek spopadla s karabinjerji.

DANES

V Brescii je bil pogreb šestih žrtev podlega fašističnega atentata, ki se ga je udeležilo več sto tisoč oseb. Med prisotnimi so bili tudi predsednik republike Leone, predsednik vlade Rumor, tajnik KPI Berlinguer, tajnik PSI De Martino, podtajnik KD Marcora, tajnik PLI Malagodi, PSDI Orlandi, predstavniki sindikalne federacije CGIL, CISL in UIL Lama, Macario, Carniti, Trentin in Benvenuto, je bila prisotna ogromna množica, ki so jo ocenili na več sto tisoč ljudi. Skoraj vsa italijanska mesta so poslala svoja predstavništva v znamenje solidarnosti in kot pričevanje zvestobe protifašističnim idealom.

Krste šestih žrtev so bile postavljene pod ložo na trgu, kjer je prišlo do atentata in njim se je poklonil predsednik republike Leone, ki je izrazil svojcem svoje sožalje. Spregovoril je nato član protifašističnega odbora Castrezzati, ki je govoril v terek na istem trgu prav v trenutku, ko je fašistična bomba eksplodirala.

Za njim je spregovoril predsednik brescijskega protifašističnega odbora socialistični poslanec Savoldi, ki je dejal, da je pokol, ki so ga fašisti povzročili v terek med mirujočim sindikalnim shodom, med katerim so delavci zavstevali spoštovanje demokratičnih ustanov, jasno dokazal, da je treba reagirati na nasilje z odločnostjo in predvsem v pristojnih forumih. Demokratična država se mora odzvati tej zahtevi ob zavesti, da torkov pokol ni bil sad plaznosti redkih posameznikov, temveč člen v obširnem političnem načrtu, ki je v teku že od daljnega leta 1969. Gre za politični načrt, katerega namen je strmoglaviti demokratične institucije, zlomiti voljo delavcev, uničiti demokratične desezke, neutralizirati sindikalno enotnost ter onemogočiti družbene in gospodarske reforme.

Tajnik CGIL Luciano Lama je dejal, da je v Brescii danes prisotne vsa demokratična Italija, da bi se poslovala od žrtev fašistične morilske sle. Pokol, v katerem je zgubilo življenje šest žrtev, je samo zadnji člen v verigi, ki se je začela z atentatom na Trgu Fontana v Milanu leta 1969 in ki se je v vseh teh letih nadaljevala z atentati in vseh italijanskih mestih, z žaljivimi demokratičnemu duhu Italijanov. Brescia, je dodal Lama, je dokazala, da so ideali, za katere so se Italijani borili v času odporu, še vedno živi. Smrt šestih nedolžnih žrtev pa dokazuje, da je italijanski demokratični nekaj manjka. Popustljivost in soodgovornost omogočata fašizmu, da je ponovno dvignil glavo. Obsojda teh zločinov ni dovolj. Treba je prepričati atentate, treba je poiskati fašiste in jih kaznovati, odkriti je treba prevratniške centre in jih uničiti.

V Brescii je bil pogreb šestih žrtev podlega fašističnega atentata, ki se ga je udeležilo več sto tisoč oseb. Med prisotnimi so bili tudi predsednik republike Leone, predsednik vlade Rumor in številni predstavniki političnega življenja. V svojih govorih so izrazili prepričanje, da atentat v Brescii ni bil sad pobude redkih posameznikov, temveč člen v obširnem načrtu, ki se je začel s pokolom v milanski banki in katerega namen je bil strmoglaviti demokratični red v državi.

Preiskava o atentatu v Brescii in o četrtekovem spopadu med karabinjerji in fašistično tolpo, med katerim je znani milanski fašist Esposti bil ubit, dokazuje, da sta obe zadevi povezani. Ugotovili so tudi, da sta bila fašista D'Intino in Vivirito nekaj dni po atentatu na slovensko šolo pri Sv. Ivanu v Trstu, na avtocesti Trst - Benetke, kar postavlja vso zadevo v novo luč. Karabinjerji tudi pravijo, da je eksploziv ANFO, ki ga je imela fašistična tolpa, ki so jo v četrtek izsledili, podoben eksploziv, ki je povzročil pokol v Brescii.

Na letni skupščini državnega denarnega zavoda »Banca d'Italia« je guverner Guido Carli imel poročilo, v katerem pravi, da je edino sredstvo za zmanjšanje nevezdržnega primanjkljaja plačilne bilance povišanje davkov na plače in potrošno blago. Guverner je napravil zelo podrobno analizo sedanjega gospodarskega položaja v Italiji in v svetu ter ugotovil, da Italija nima drugih možnosti, kot da se odloči za zmanjšanje notranjega popraševanja in notranje porabe. Razumljivo je, da je ta njegov predlog vzbudil pri komunistih in socialistih takojšen odpor. Ti ugotavljajo, da če bi se uresničili guvernerjevi predlogi, bi bili hudo prizadežani delavski dohodki, zaposilene, prišlo bi do hude recesije in bi vsi škodo nosile delavske množice.

Po podpisu sporazuma o premirju v Ženevi je na Golanskem višavju orožje sirskih in izraelskih čet uhtinilo. Danes se bo začelo razmišljanje čet, ki bi se moralo zaključiti v petih dneh, ko bo mešana komisija začela razmejitveno črto. Mednarodni Rdeči križ bo poskrbel za izmenjavo ujetnikov, OZN pa bo poslala na kraj čete, ki bodo ločile sirsko in izraelsko vojsko. Danes se bo v Kairu pričelo zasедanje palestinskega nacionalnega sveta, ki bo razpravljalo o razvoju bližnjevzhodne krize.

Prisotni so bili predsednik republike Leone, tajnik KPI Berlinguer, tajnik PSI De Martino in številni drugi predstavniki političnega življenja - Lama: Atentat v Brescii je bil le zadnji člen zločinskega načrta, ki se je začel l. 1969 s pokolom na Trgu Fontana v Milanu

BRESCIA, 31. — V Brescii je bil danes pogreb šestih žrtev fašističnega atentata na Trgu della Loggia. Poleg svojcev in predstavnikov oblasti, med katerimi so bili predsednik republike Leone, predsednik vlade Rumor, tajnik KPI Berlinguer, tajnik PSI De Martino, podtajnik KD Marcora, tajnik PLI Malagodi, PSDI Orlandi, predstavniki sindikalne federacije CGIL, CISL in UIL Lama, Macario, Carniti, Trentin in Benvenuto, je bila prisotna ogromna množica, ki so jo ocenili na več sto tisoč ljudi. Skoraj vsa italijanska mesta so poslala svoja predstavništva v znamenje solidarnosti in kot pričevanje zvestobe protifašističnim idealom.

Krste šestih žrtev so bile postavljene pod ložo na trgu, kjer je prišlo do atentata in njim se je poklonil predsednik republike Leone, ki je izrazil svojcem svoje sožalje. Spregovoril je nato član protifašističnega odbora Castrezzati, ki je govoril v terek na istem trgu prav v trenutku, ko je fašistična bomba eksplodirala.

Za njim je spregovoril predsednik brescijskega protifašističnega odbora socialistični poslanec Savoldi, ki je dejal, da je pokol, ki so ga fašisti povzročili v terek med mirujočim sindikalnim shodom, med katerim so delavci zavstevali spoštovanje demokratičnih ustanov, jasno dokazal, da je treba reagirati na nasilje z odločnostjo in predvsem v pristojnih forumih. Demokratična država se mora odzvati tej zahtevi ob zavesti, da torkov pokol ni bil sad plaznosti redkih posameznikov, temveč člen v obširnem političnem načrtu, ki je v teku že od daljnega leta 1969. Gre za politični načrt, katerega namen je strmoglaviti demokratične institucije, zlomiti voljo delavcev, uničiti demokratične desezke, neutralizirati sindikalno enotnost ter onemogočiti družbene in gospodarske reforme.

Tajnik CGIL Luciano Lama je dejal, da je v Brescii danes prisotne vsa demokratična Italija, da bi se poslovala od žrtev fašistične morilske sle. Pokol, v katerem je zgubilo življenje šest žrtev, je samo zadnji člen v verigi, ki se je začela z atentatom na Trgu Fontana v Milanu leta 1969 in ki se je v vseh teh letih nadaljevala z atentati in vseh italijanskih mestih, z žaljivimi demokratičnemu duhu Italijanov. Brescia, je dodal Lama, je dokazala, da so ideali, za katere so se Italijani borili v času odporu, še vedno živi. Smrt šestih nedolžnih žrtev pa dokazuje, da je italijanski demokratični nekaj manjka. Popustljivost in soodgovornost omogočata fašizmu, da je ponovno dvignil glavo. Obsojda teh zločinov ni dovolj. Treba je prepričati atentate, treba je poiskati fašiste in jih kaznovati, odkriti je treba prevratniške centre in jih uničiti.

VČERAJ NA MINISTRSTVU ZA PRORAČUN

Sestanek vlada-sindikati posvečen vprašanju prometa

Med drugim sindikati zahtevajo, da se ne povišajo tarife javnih prevozov

RIM, 31. — Na ministrstvu za proračun so se nocoj ponovno sestali predstavniki vlade in sindikalne federacije CGIL, CISL in UIL. Sestanek se je zavlekel pozno v noč.

Nocojsnje srečanje je bilo posvečeno vprašanju prometa. To vprašanje so sindikalne organizacije v brazilžile z zadevnimi zahtevami v daljšem dokumentu. Zahteve se naslaščajo na povišanje nakazil, ki so bila predvidena za večletni investicijski načrt za razvoj železniškega omrežja ter za povišanje plačil zaposlenih pri železniški upravi od sedanjih 20 tisoč na 25 tisoč uslužbenecv: uresničitev v treh letih, namesto v petih letih, načrta gradnje 30 tisoč novih avtobusov, za katere se je vlada obvezala, da jih bo naročila za izboljšanje mestnega in medmestnega javnega prometa; okrepitev ladjevja pomorskih družb z državno udeležbo in preureditev ustanove FINMARE, da se zmanjšajo stroški pomorskega prometa; sestava organskega načrta za preureditev pristanišč ter omogočiti nakazilo 100 milijard lir za pristanišča, ki jih določa zakon v dveh letih in ne v petih, kot je bilo predvideno. Sindikati poleg tega zahtevajo tudi spremembo dosedanje prevo-

Trg della Loggia, na katerem je v terek prišlo do pokola, so meščani spremenili v pravi vrt, saj je na tisoče oseb prinašalo nanj cvetje v spomin na nedolžne žrtev

POROČILO GUVERNERJA NA LETNI SKUPŠČINI »BANCA D'ITALIA«

Carli predlaga povišanje davkov na plače in vse potrošno blago

Za guvernerja je to edini izhod iz sedanje gospodarske krize
Kritične ocene komunistov, socialistov in sindikalista Vannija

RIM, 31. — Na letni skupščini »Banca d'Italia« je guverner Guido Carli imel poročilo o italijanskem gospodarskem položaju, ki je najtesneje povezan z mednarodnim gospodarskim položajem. Guverner »Banca d'Italia« je bil v svojem obširnem poročilu zelo točen, za svoj položaj tudi zelo iskren. Obenem pa je na zelo zelo način povedal stvari, ki, če bi jih vlada sprejela, bi potisnila gmojni položaj italijanskih delavcev za nekaj let nazaj. Guverner je bil tudi zelo iskren in odkrit, ko je govoril o nevezdržni krepitvi parazitskih birokratskih izdatkov javne uprave in o birokratski paralizi. Toda glavni del svojega poročila je Carli posvetil »nujnosti« zmanjšanja, če ne uravnovešanja, plačilne bilance.

V tej zvezi je bil zelo jaseen. Izjavil je: »Če se hoče, kot se pravi

nerja Carlija so prišli z leve. Znani komunistični ekonomist Peggio je ugotovil, da izjave Carlija dokazujejo, da se hoče nadaljevati po stari poti, z enostavno večjo davčno obremenitvijo neposrednih in posrednih davkov na račun delavcev. Peggio pravi, da če bo ta politika sprejeta, bo prisilila delavske množice in srednji sloj, da se bodo postavili v bran svojih koristi.

Nacionalni gospodarske sekcije pri PSI Giannotta je izjavil, da če bi bili sprejeti predlogi guvernerja, bi to hudo vplivalo na delavske dohodke in na zaposlitev, povzročilo bi recesijo in s tem neocenljivo škodo za veliko večino italijanske skupnosti.

Glede visokih primanjkljajev javnih ustanov pa Carli pravi, da je treba nujno zmanjšati te primanjkljaje in prilagoditi tarife javnih storitev položaju v ustanovi, kar pomeni, da je treba povišati tarife. Po mnenju guvernerja ni sedaj čas za zavlačevanje rešitve najnujnejših denarnih in gospodarskih vprašanj in je treba sprejeti »resne ukrepe na področju plač in davkov«.

Carli je opozoril, da so izdatki javnih ustanov v zadnjih štirih letih vrtoglavo narasli. Medtem ko so leta 1969 potrošili 29 odstotkov denarnih prihrankov italijanskih družin, je javna uprava leta 1973 porabila kar 62 odstotkov družinskih denarnih prihrankov. Po njegovem mnenju bi ravnovesje plačilne bilance lahko dosegli že svoj čas, če bi povišali davke na razpoložljive družinske dohodke. Dr. pa do sedaj niso bili sprejeti strogi ukrepi, je guverner poudaril, da je bila »Banca d'Italia« prisiljena sprejeti nedavne omejitvene ukrepe za uvoz potrošnega blaga iz tujine, zlasti živil. Po njegovem mnenju ni bilo druge izbire, saj se predvideva, da bo plačilna bilanca izkazala letos najmanj 5500 milijard primanjkljaja na osnovi državnega primanjkljaja, ki naj bi znašal kar 9200 milijard.

Prvi odmevi na poročilo guver-

nerja Carlija so prišli z leve. Znani komunistični ekonomist Peggio je ugotovil, da izjave Carlija dokazujejo, da se hoče nadaljevati po stari poti, z enostavno večjo davčno obremenitvijo neposrednih in posrednih davkov na račun delavcev. Peggio pravi, da če bo ta politika sprejeta, bo prisilila delavske množice in srednji sloj, da se bodo postavili v bran svojih koristi.

Nacionalni gospodarske sekcije pri PSI Giannotta je izjavil, da če bi bili sprejeti predlogi guvernerja, bi to hudo vplivalo na delavske dohodke in na zaposlitev, povzročilo bi recesijo in s tem neocenljivo škodo za veliko večino italijanske skupnosti.

Glede visokih primanjkljajev javnih ustanov pa Carli pravi, da je treba nujno zmanjšati te primanjkljaje in prilagoditi tarife javnih storitev položaju v ustanovi, kar pomeni, da je treba povišati tarife. Po mnenju guvernerja ni sedaj čas za zavlačevanje rešitve najnujnejših denarnih in gospodarskih vprašanj in je treba sprejeti »resne ukrepe na področju plač in davkov«.

Carli je opozoril, da so izdatki javnih ustanov v zadnjih štirih letih vrtoglavo narasli. Medtem ko so leta 1969 potrošili 29 odstotkov denarnih prihrankov italijanskih družin, je javna uprava leta 1973 porabila kar 62 odstotkov družinskih denarnih prihrankov. Po njegovem mnenju bi ravnovesje plačilne bilance lahko dosegli že svoj čas, če bi povišali davke na razpoložljive družinske dohodke. Dr. pa do sedaj niso bili sprejeti strogi ukrepi, je guverner poudaril, da je bila »Banca d'Italia« prisiljena sprejeti nedavne omejitvene ukrepe za uvoz potrošnega blaga iz tujine, zlasti živil. Po njegovem mnenju ni bilo druge izbire, saj se predvideva, da bo plačilna bilanca izkazala letos najmanj 5500 milijard primanjkljaja na osnovi državnega primanjkljaja, ki naj bi znašal kar 9200 milijard.

Prvi odmevi na poročilo guver-

nerja Carlija so prišli z leve. Znani komunistični ekonomist Peggio je ugotovil, da izjave Carlija dokazujejo, da se hoče nadaljevati po stari poti, z enostavno večjo davčno obremenitvijo neposrednih in posrednih davkov na račun delavcev. Peggio pravi, da če bo ta politika sprejeta, bo prisilila delavske množice in srednji sloj, da se bodo postavili v bran svojih koristi.

Nacionalni gospodarske sekcije pri PSI Giannotta je izjavil, da če bi bili sprejeti predlogi guvernerja, bi to hudo vplivalo na delavske dohodke in na zaposlitev, povzročilo bi recesijo in s tem neocenljivo škodo za veliko večino italijanske skupnosti.

Glede visokih primanjkljajev javnih ustanov pa Carli pravi, da je treba nujno zmanjšati te primanjkljaje in prilagoditi tarife javnih storitev položaju v ustanovi, kar pomeni, da je treba povišati tarife. Po mnenju guvernerja ni sedaj čas za zavlačevanje rešitve najnujnejših denarnih in gospodarskih vprašanj in je treba sprejeti »resne ukrepe na področju plač in davkov«.

Carli je opozoril, da so izdatki javnih ustanov v zadnjih štirih letih vrtoglavo narasli. Medtem ko so leta 1969 potrošili 29 odstotkov denarnih prihrankov italijanskih družin, je javna uprava leta 1973 porabila kar 62 odstotkov družinskih denarnih prihrankov. Po njegovem mnenju bi ravnovesje plačilne bilance lahko dosegli že svoj čas, če bi povišali davke na razpoložljive družinske dohodke. Dr. pa do sedaj niso bili sprejeti strogi ukrepi, je guverner poudaril, da je bila »Banca d'Italia« prisiljena sprejeti nedavne omejitvene ukrepe za uvoz potrošnega blaga iz tujine, zlasti živil. Po njegovem mnenju ni bilo druge izbire, saj se predvideva, da bo plačilna bilanca izkazala letos najmanj 5500 milijard primanjkljaja na osnovi državnega primanjkljaja, ki naj bi znašal kar 9200 milijard.

Prvi odmevi na poročilo guver-

Dramatičen položaj makedonskih manjšin v Grčiji in Bolgariji

Razgovor z makedonskimi političnimi predstavniki ob obisku SSG v Skopju

Stalno slovensko gledališče je zaključilo turnejo po Jugoslaviji, ki je zajela štiri republike, saj so slovenski gledališki umetniki najprej nastopili v Sloveniji in nato v Hrvaški in Makedoniji ter v sredo in četrtek v Beogradu. Posebna pozornost je bila posvečena obisku Makedonije, kjer je bilo naše gledališče prvič in kjer so ansambel spremljali tudi člani izvršnega odbora upravnega sveta ter tako podčrtali njegovo važnost, ki dobiva širši družbeni pomen.

Člani izvršnega odbora upravnega sveta Stalnega slovenskega gledališča so se v terek zjutraj sestali na sedežu Socialistične zveze delovnega ljudstva Makedonije z vidnimi političnimi predstavniki in med njimi načelnikom komisije za zunanje zadeve makedonske skupščine Tošo Popovskim in članom izvršnega sveta ter tajnikom za kulturo Živkom Vasiljevskim in drugimi.

Predstavniki Stalnega slovenskega gledališča predsednik Tavčar, podpredsednik Hreščak, Dolhar in Slama ter člana izvršnega odbora Švab in Samsa so skupaj z ravnateljem gledališča Benedicem obvestili makedonske predstavnike o položaju slovenskega gledališča in še zlasti o stanju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. V tej zvezi so podčrtali važnost podpore vseh jugoslovanskih narodov težkemu boju slovenske narodnostne skupnosti za njen obstoj, kar prav gotovo zelo dobro razumejo Makedonci, ki se morajo ukvarjati s

podobnimi ter celo še hušimi vprašanji.

Makedonski politični predstavniki pa so najprej orisali položaj nacionalnih manjšin v njihovi republiki, ki uživajo vse ustavne pravice. Makedonija ima skupno 1.650.000 prebivalcev in od teh je 280.000 Albancev in 109.000 Turkov. Medmnožico konkretnih dejstev je zanimiv podatek, da je na makedonskih univerzah vpisanih sedaj 200 deklet albanske in turške narodnosti in torej več, kot je bilo po letu 1945 na celotnem področju republike Makedonije univerzitetno izobraženih ljudi. Ta podatek govori o globokih socialnih in drugih spremembah, saj so leta 1945 morale žene turške in albanske narodnosti nositi feredžo in so bile zaprte v haremih. V štirih občinah, kjer strnjeno žive manjšine, sedaj imajo simultano prevajanje sej občinskih ljudskih skupščin.

Se zlasti pa so bila zanimiva izvajanja Toša Popovskega o položaju makedonske manjšine v Bolgariji in Grčiji.

V Bolgariji živi v Pirinski Makedoniji po uradnem popisu bolgarskih oblasti iz 1956. leta na strnjem ozemlju okrog 200.000 Makedoncev. Dejansko jih je mnogo več, saj so raztreseni tudi po drugih pokrajinah. O teh Makedoncih je govoril tudi predsednik republike maršal Tito na sedanjem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, ko je v svojem referatu najprej omenil Italijo, nato pa je na splošno govoril o odnosu do manjšin in v tej zvezi naglasil, da je treba izvajati vsaj načela listine združenih narodov o človekovih pravicah.

Od leta 1945 do 1947 so uživali Makedonci v Bolgariji vse pravice, saj je takrat bolgarsko partijo vodil znani komunist Dimitrov. Makedonci so imeli lastne šole, organizacije in celo makedonsko gledališče. O teh vprašanjih so obširno razpravljali na takratnem 10. plenumu bolgarske partije, na katerem so zelo kritično ocenili nacionalistično politiko bivšega fašističnega režima in sprejeli resolucijo, ki je služila kot osnova za zakonski osnutek, da dobi Pirinska Makedonija avtonomijo.

Po letu 1948, ko je bila sprejeta resolucija informirajo, pa se je to načelno stališče povsem spremenilo, čeprav v začetku še niso zanimali obstoja makedonske nacije. Po letu 1956 pa so odkrito spremenili kurz in negirajo obstoj Makedoncev ter trde, da so vsi Bolgari. S tem krjirajo tudi teritorialne pretenzije. Stanje je izredno resno, saj prav sedaj zapirajo ljudi, ki so se izjavili, da so Makedonci.

V Grčiji je položaj še slabši in grška fašistična vlada izvaja genocid tako, da Makedonce prisili, da se izselijo in na njih mesto naseljuje Grke. Grški politiki in to tudi oni, ki so vladali pred sedanjo polkovniškim režimom, so odkrito govorili, da v petdesetih letih makedonskega vprašanja v Grčiji ne bo več.

Med vojno so bili Makedonci v Grčiji izredno borbeni in tudi Markosovo armado so skoro 70-odstotno sestavljali Makedonci. Ti borci in njih družinski člani so sedaj raztreseni po vsem svetu. Najdemo jih v Pragi, v Taškentu, v Avstraliji in še v mnogih drugih krajih. Mi se trudimo, je poudaril Toša Popovski, da bi jih ponovno pritegnili v Jugoslavijo in do sedaj se jih je okrog 75 tisoč vrnilo. Po svetu pa jih je še okrog sto tisoč. Grška partija je razklana na dvoje ter vodstvo, ki je v domovini, priznava obstoj makedonske manjšine.

Visoki makedonski predstavniki je zaključil, da je položaj obeh manjšin zelo slab, kar je do neke mere še razumljivo, ko govorimo o fašistični Grčiji. Popolnoma nerazumljivo pa je, ko obravnavamo Bolgarijo, ki ne zanika samo obstoja Makedoncev, temveč prav tako milijonu Turkov ne priznava nobenih pravic.

V nadaljnjem razgovoru so bila obravnavana še nekatera druga vprašanja, predvsem pa je član izvršnega sveta in tajnik za kulturo Živko Vasiljevski podčrtal, da je svet postal enoten ter da je izredno važno, da se na enoten način reagira, ko gre za obstoj ali za zaščito katerekoli jugoslovanske ogrožene manjšine v tujini in v tej zvezi zagotovilo polno podporo socialistične republike Makedonije slovenski manjšini in Italiji.

Govor je bil tudi o konkretnem sodelovanju in predvsem o gostovanju Makedonskega narodnega gledališča v Trstu, do katerega bo prišlo še letošnji jesen. Obravnavala je možnost izmenjave časnikarjev med našim dnevnikom »Novo Makedonijo«, možnost obiska makedonskih kulturnih predstavnikov, prirejanja predavanj in razstav likovnih umetnikov.

B. B.

BOGO SAMS

OB 15. URI SO PREKINILI DELO V VELIKIH PODJETJIH IN PRISTANIŠČU

SOŽALJE DEMOKRATIČNEGA TRSTA ZA ŽRTVAMI FAŠISTIČNEGA NASILJA

Izjava deželnega vodstva KPI - Telegram KD - Izvršni odbor Slovenske skupnosti o sedanjem položaju

Tržaško prebivalstvo je bilo večeraj z mislijo v Bresciji, kjer so ob 15. uri pospremili k poslednjemu počitku žrtve podlega fašističnega terorističnega napada. Na pobudo tovarniškega odbora podjetja Grandi Motori so ob 15. uri ustavili za petnajst minut delo v vseh večjih tržaških podjetjih, velika večina meščanov pa se je zbrala okrog televizorjev, kjer je spremljala pogrebno svečanost.

Trst je bil uradno zastopan na pogrebu s praporom, na katerem je zlata medalja odporniškega gibanja, občinsko upravo pa so zastopali podžupan Giuricin in svetovalec Sai (KD) ter Morgutti (KPI). Deželno tajništvo KPI je ob zadnjih dogodkih izdalo komunikate, v katerem ugotavlja, da so delavci in mladinci odločno odgovorili na pokol v Bresciji ter da so bile enotne in močne manifestacije, do katerih je prišlo na pobudo sindikalnih organizacij. Prav na tej osnovi pa se deželno tajništvo KPI obrača na javno oblast, da praznuje takojšnje in konkretne ukrepe, da se konča z dejavnostjo kriminalnih prevratniških skupin, ki so zelo živahne tudi v naši deželi, in da se razkrijejo vse podpore, ki jih uživajo.

Deželno tajništvo KPI poziva vse partijske organizacije, da vodijo pobude za enotne manifestacije in da prispevajo k ustvarjanju znanih protifašističnih odborov za zaščito in razvoj demokracije. Obratno se tudi na druge demokratske stranke, da se ustvari trajna protifašistična enotnost.

Pokrajinsko vodstvo KD je večeraj poslalo telegram tajništvu KD v Bresciji. V telegramu, ki ga je podpisal pokrajinski tajnik Dario Rinaldi, poudarjajo »skupno obvezo, da se bodo odločno uprli obnavljanju fašizma v Italiji in da se bodo borili proti vsem oblikam nasilja in političnega zločinstva«. Tajništvo sekcije PSI Brodolini pa je izrazilo žalovanje za žrtvami in zahtevalo od vlade, da sprejme ukrepe, da bodo krivici kaznovani. Krajevne oblasti pa morajo varovati demokratični družbeni red.

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je na seji, ki je bila 30. t.m., sklenil ponovno nasloviti na oblasti zahtevo o razpustu fašistične stranke MSI in vseh fašističnih organizacij, kar je Slovenska skupnost zahtevala tudi v deželni zbornici; obenem je odbor še enkrat izrazil svoje ogorčenje nad dejstvom, da so vse stranke, razen liberalne, pred kratico odobrile v parlamentu milijardne podpore MSI, kar je po mnenju izvršnega odbora Slovenske skupnosti nedvomno zgodovinska napaka. Ta napaka se da popraviti le s takojšnjim odvzemu MSI javnega finaniranja, drugače bo ta stranka postala politično vedno močnejša, ker bodo pač njene blaginje polne.

Izvršni odbor Slovenske skupnosti

je pozval svoje somišljenike, naj v slovenskih organizacijah, društvih, antifašističnih odborih itd., v katerih delujejo, zagovarjajo antifašistično zahtevo Slovenske skupnosti, to je razpust MSI in vseh fašističnih organizacij ter takojšen odvzem javne podpore MSI. Na tak način bomo kot Slovenci doprinesli danes svoj učinkovit delež v boju proti fašizmu in vsakršnemu nasilju.

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je nato izrazil solidarnost članov izvršnega odbora, devinsko-nabrežanskega župana dr. Dragomiru Legiši, ki je prejel grozljivo pismo s strani fašistične SAM.

V nadaljevanju se je izvršni odbor proučil sedanjí politični položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji, predvsem v luči zadnjih dogodkov pri nas in v Italiji, ter sklenil pozvati vse slovenske politične in kulturne organizacije ter

vse slovenske izvoljene predstavnike, da z enotnim nastopom pred pristojnimi oblastmi zahtevajo globalno zaščito slovenske manjšine. Antifašizem odgovornih strank bi takoj prišel tudi do konkretnih rezultatov v korist slovenske narodne skupnosti, ki je bila v zadnjem času zopet predmet fašističnega besa.

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je nato obravnaval učinkovitost pristojnosti Slovencev na mednarodni konferenci o manjšinah in z zadovoljstvom ugotovil, da se mnogi slovenski strokovnjaki ter kulturni in politični predstavniki vestno pripravljajo na to konferenco, ki bo v prvi polovici julija v Trstu.

Dopolnilo se je sestal upravni svet avtonomne ustanove tržaškega pristanišča, ki je pod predsedstvom Tonutija sklenil, da se ob 15. uri za tri minute ustavi delo v pristanišču v znak žalovanja za žrtvami barbarskega zločina v Bresciji.

S SEJE OBČINSKEGA SVETA

Zaskrbljenost za usodo tržaških delavnic CMI

Kdaj bodo izvoljeni tržaški predstavniki v svetu gorske skupnosti?

Na večerajšnji seji občinskega sveta je župan še enkrat ožigal vsa kršitve fašističnega izvajanja in izrazil solidarnost orožnikom, ki so ju fašisti ranili v spopadu nad Aquilo.

Na seji so odobrili več rednih upravnih sklepov, v začetku pa je odbornik Abate odgovoril na vprašanje, ki zadevajo prenosno in grozečo krizo za bivše delavce za gradnjo mostov in žerjavov pri arzenalu (danes CMI). Abate je povedal, da občinska uprava ni vedela za načrte genovskega vodstva CMI, ki namerava tržaško podjetje restrukturirati, se pa obenem formalno obvezuje, da bo ohranila raven zaposlitve v podjetju. Glede tržaške podružnice so na prošnjo občinske uprave izročili dokumentacijo, ki v bistvu potrjuje zaskrbljenost sindikatov in delavskih organizacij za de- kvalifikacijo podjetja. Teza genovskega vodstva je, naj CMI v Trstu gradi nakladalne pripončke, kar pa že dela neko podjetje v Anconii, ki je pokrilo vse italijanski trg. Abate je tako poudaril, da vlada v občini upravi zaskrbljenost in da čakajo na izid sindikalnih pogajanj, ki so ranovakar v teku v Genovi.

Svetovalec Monfalcone (KPI) je poudaril, da je CMI nastala po načrtu CIPE in devalvaciji ladjeladnje sv. Marka. Za načrte CIPE pa velja, da se usrešnjujejo samo negativne postavke. Nujno je torej potrebna enotna akcija vseh demokratičnih sil za globalno vprašanje propagandnega tržaškega gospodarstva.

Vergerio (KD) je v svojem posegu bil dokaj samokritičen. Dejal je, da je svoj čas brnil načrte CIPE, sedaj pa mora priznati, da imajo komunisti prav, ko trde, da nemože ljubiti Trsta.

Med odobrenimi sklepi velja omeniti sklep o zavarovalniški občinski upravitelj, nadalje sklep o pravni obrambi župana Spaccinija in odbornikov, proti katerim je sodišče v Trstu sprožilo sodni postopek, ker so izdali dva milijona lir kot pomoč za obnovo Vietnamu.

Iz komunističnega sektorja je bilo slišati pikro pripombo, da bi na sodnijski lahko brez dvoma bolje izkoristili čas, če bi se resno lotili fašistov in teroristov.

Z veliko zamudo je svet odobril »predlog« deželne svetu glede razmejitve sedaj pa ustanovljenih gor-

Danes se poročita
SERGI BANDI
in
DARINKA VEHAR
Obilo sreče jima želi
Valentin Vodnik

Z VČERAJSNJE SEJE V PRISTANIŠČU

Milijardne naložbe za pomol VII in nabavo sodobne mehanizacije

Na seji so sprejeli resolucijo, ki poudarja doprinos luke v tujih devizah

Včeraj se je sestal upravni svet Neodvisne ustanove za tržaško pristanišče. Predsednik Tonutti je v daljšem poročilu orisal razvojne načrte luke uprave in delo, opravljeno v zadnjem letu. Upravni svet je soglasno potrdil tako poročilo kakor tudi obračun luke ustanove za poslovno leto 1973, poleg tega pa so na seji sprejeli resolucijo, ki poudarja pomen tržaškega pristanišča pri ustvarjanju deviznega priliva v državne blaginje, kar je posebno važno v sedanjih konjunkturnih, za katero je značilen močan primanjkljaj v deviznih računih s tujino.

Resolucija zaradi tega poziva vlado, naj čimprej preide na uresničevanje razvojnih načrtov za tržaško pristanišče z ustreznimi finančnimi nakazili.

Upravni svet je nato sprejel sklep o izvedbi vrste del v luki. Predvsem so sklenili naložiti 3 milijarde lir za opremo pomola VII. Poleg tega bo loka uprava nabavila razno mehanizacijo, vozila in druge tehnične naprave za omenjeni pomol in sploh za potrebe pristaniškega dela. Predsednik Tonutti je v tej zvezi naglasil, da gre za prvo tranžo del v okviru širšega načrta

za posodobitev tržaške luke, za katerega je že delal pred kratkim zagotovila ustreznih finančnih kritij. Nekaj sredstev pa si bo loka ustanova nabrala tudi od nove tagse za vkrcanje in izkrcanje blaga. Načrt za nove naložbe izrecno predvideva bodočo poslovno povezavo med tržaško in tržaško luko.

V zvezi s finančnim prispevkom, ki ga je dežela namenila tržaški luki, se bo v tork v Trstu sestala četrtja stalna komisija deželnega sveta. Včeraj pa je bila pri deželi seje pristojne komisije, katere so se udeležili tudi sindikalni zastopniki pristaniškega delavstva, pristaniške uprave in predstavniki občin, ki pridejo v poštev pri uresničevanju enotne luke politike v Furlaniji-Juljski krajini (Trst, Tržič, Torviscosa in Porto Nogaro). Na seji so obravnavali zlasti vprašanje priprave tržaškega pristanišča na skrajšnje ponovno odprtje Sueskega prekopa.

SLOVESNOST NA AVSTRISKEM KONZULATU V TRSTU

Poudarjeni tenesi stiki med Trstom in Avstrijo

Konzul je na slovesnosti podelil županu Spacciniju visoko odlikovanje avstrijske republike

Avstrijski generalni konzul v Trstu je večeraj podelil županu Spacciniju najvišje odlikovanje avstrijske republike, častni srebrni križ z zvezdo za zasluge. Na slovesnosti, ki so se je udeležili številni predstavniki oblasti — med temi so bili generalni »viadni komisar« Lorenzo, podpredsednik Ruggiero, predsednik priznane »sodišča« Renzi, poveljnik tržaškega vojaškega prezidija gen. Fantasia, rektor tržaške univerze De Ferra, tržaški kvestor d'Anchise, občinski odborniki Hreščak, Lanza in Abate, pokrajinski odbornik Passagnoli, poveljnik mestni redarjev Grison in drugi — je najprej spregovoril avstrijski generalni konzul Heinrich Blechner, ki je soudaril pomen Trsta za avstrijsko republiko. Omenil je veliko neznanost Avstrije na naše mesto, ki predstavlja izhod na morje, osto in v svet za to srednjeevropsko republiko Blechner je nato poudaril zasluge župana Spaccinija pri vzpo-

stavljanju čedalje tesnejših stikov med Trstom in Avstrijo. Prav zaradi teh prijateljskih odnosov in dragocenih osebnih stikov je znanji minister Kirchschlager podpisal odlok o podelitvi priznanja županu Spacciniju.

V svojem odgovoru je Spaccini omenil svoje obiske v Celovecu, v Gradcu in na Dunaju ter poudaril, da za navezala tesne stike z bivšim županom Franzl in pred kratkim umrli avstrijski predsednik Jonas. Naglasil je še, da se morajo tenesi kulturni in trgovski stiki med Trstom in Avstrijo še okrepiti.

Ob koncu slovesnosti sta spregovorila še koroški deželni svetovalec in član parlamenta, bivši celovški župan Hans Auserwinkler in sedanji celovški župan Leopold Guggenberger, ki sta poudarila čedalje tesnejše sodelovanje Trsta s Koroško in povabila župana Spaccinija na vrsto srečanj, ki bodo prihodnji teden v Avstriji.

OB JUTRIŠNJI SVEČANOSTI V MILJSKIH HRIBIH

Spomenik padlim pri Koroških pričevanje bodočim rodovom

Svečanost se bo začela že drevi z nastopom miljske godbe - Ob tej priložnosti bo izšla tudi spominska brošura

Tržaška demokratična in antifašistična javnost se v teh dneh pripravila na pomembno svečanost, s katero se bomo spomnili ogromnega deleža, ki ga je naše ljudstvo prispevalo v boju za svobodo, mir in fašizmu. Spomnili se bomo naših brezštevilnih žrttev ter potrdili, da smo še vedno pripravljeni braniti v krvi in mukah pridobljene vrednote. Svečanost bo, kakor smo že poročali, pri Koroških, kjer bodo odkrili spomenik sedemindvajsetim padlim za svobodo od Korošcev, Grize in Fernedov. Med temi padlimi se bomo na nedeljski svečanosti spomnili junaka Božidarja Kolariča, katerega 30. obletnica mučeniške smrti poteka ravno v letnjem juniju.

Spomenik so hvaležni vaščani postavili s prostovoljnimi prispevki in prostovoljnimi delom. Skupaj s sosednimi vasi miljske občine in ob podpori občinske uprave so do- sledje zbrali okrog tri milijone lir. Pri prostovoljnem delu pa je so-

delovala cela vas. Tudi načrt za spomenik, na katerega so sinoči postavili bronast kip junaku — partizanu, je izdelal domačin, študent arhitekture Roberto Bonato. Za to priložnost so pripravili tudi brošuro, v kateri bo v slovenskimi in italijanskimi kratka zgodovina od pomniškega gibanja pri Koroških ter seznam s slikami vseh sedemindvajsetih padlih v NOB. Pri se- stavljanju brošure, ki jo bodo na jutrišnji svečanosti razdeljevali, so sodelovali predvsem domači študenti. Med njimi naj omenimo Maro Čač, Ligia Cupina, Valterja Berneja, Roberta Bonata in Diega Kolariča.

Svečanost se bo začela že danes popoldne z nastopom miljske godbe na pihala, osrednja svečanost pa se bo začela jutri z odkritjem spomenika, govori in kulturnim sporedom. Med slovesnostjo bodo spregovorili senator Giuliano Pajetta, slovenski poslanec Albin Škerk ter miljski župan Gastone Millo. Pri kulturnem sporedu pa bodo sodelovali godba na pihala iz Privdora pri Kopru, pevski zbor šole s celodnevno zaposlitvijo iz Zindisa ter Tržaški partizanski pevski zbor, ki ga vodi Oskar Kjuder in s katerim nastopa igralec Julij Guštin.

Praznik pri Koroških se bo zaključil v ponedeljek z nastopom krajevnih folklornih skupin. Vse tri dni bodo delovali številni kioski z domačimi specialitetami na žaru in ribami ter domačim vinom.

PD PROSEK - KONTOVEL
Podružnica Glasbene matice na Proseku

Jutri, 2. junija, ob 18.30 v prostornih dvorani na Proseku

NASTOP GOJENCEV
GLASBENE ŠOLE

Vljudno vabljeni! Vstop prost!

VČERAJ V ZGONIKU

Uradno odprta jubilejna razstava domačih vin

Športne in kulturne prireditve v okviru razstave

Brez posebnih formalnosti in govorov so večeraj ob 18. pri v Zgoniku odprli 10. jubilejno razstavo domačih vin, ki jo prireja zgonska občina in ki privablja vsako leto lepo število gostov s podeželja in iz mesta. V okviru razstave, ki je razvidno iz objavljenega sporeda, se vrstijo tudi razne športne in kulturne prireditve, tako da prireditelj zama vse občane, od starejših vinogradnikov do mladih športnikov.

Za povabljenih goste, ki so prišli na otvoritev razstave, je občinska uprava priredila zakusko na županstvu, potem se je sestala ocenjevalna komisija, in je zaigral ansambel Ottavia Brajka, da so se zavrteli prvi pari. Nekoliko je nato motil rahel dež, ki pa ni pokvaril dobrega razpoloženja. V Zgoniku so se vsakekor dobro pripravili za sprejem gostov. Jutri bomo objavili imena nagradjenih vinogradnikov. Danes popoldne bodo vzbujali pozornost športniki, jutri pa bodo poleg športnikov prišli na svoj račun tudi osnovnošolski otroci, ki radi rišejo.

Po uradni otvoritvi vinske razstave se je sestal na izredni seji občinski svet, ki je soglasno odobril protestno resolucijo, katero objavljamo na drugem mestu in ki so jo takoj po seji prebrali po zvočniku.

Uradne otvoritve jubilejne vinske razstave v Zgoniku so se med drugim udeležili deželni odborniki Coloni, poslanec Albin Škerk, deželni svetovalec dr. Štoka, podpredsednik dr. Pino, predstavnik republiške in devinsko-nabrežinske ob-

čine, občinski odbornik Dušan Hreščak v imenu tržaškega župana, predsednik upravnega sveta Tržaške kreditne banke odv. Angelo Kukanja in direktor Zarko Simonič, predsednik Kmečke zveze Alfonz Guštin, predsednik Kmetijske zadruge Alojz Markovič itd.

● V ponedeljek, ob 20. uri se bo rajonska konzulita pri Sv. Jakobu sestala na sešedu v Ul. Caprin 18. Od borka za decentralizacijo Lonzar bo poročal o censurnem načrtu za področje Ul. Don G. Bosco na osnovi zakona št. 167. Konzulita poziva prebivalstvo in še zlasti neposredno prizadete, da se javnega sestanka udeležijo.

STALNO SLOVENSKO
GLEDAŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Glasbeno-
baletni
popoldan

Nastopajo gojenci Glasbene matice iz Trsta in baletke škedenjske doma.

Jutri, 2. junija 1974 ob 17. uri
Ponovitev v tork, 4. t.m. ob 17.00
Koordinacija in koreografija:
SELMA MICHELLEZZI

RESOLUCIJA ZGONŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

POZIV VSEM OBČANOM NA ŠE VEČJO BUDNOST

Vsa sumljiva dogajanja je treba takoj prijaviti pristojnim oblastem

Takoj po otvoritvi vinske razstave se je sinoči zbral na izredni seji zgonski občinski svet, na kateri je sprejel enotno resolucijo, v kateri najprej opozorja prevratniške pogoje neofašističnih tolpa, ki se iz dneva v dan stopnjujejo. Občinski svet zahteva, da se čim prej odkrijejo in najstrožje kaznujejo izvršitelji in mandanti gnusnega zločina v Bresciji, ki ima jasen fašistični pečat ter da se razpusti fašistična stranka in se ukine vse fašistične organizacije, ki delujejo pod njenim okriljem.

Zgonski občinski svet poudarja, da se bo še naprej odločno boril proti fašističnemu nasilju in poziva pristojne oblasti, da brez obotavljanja sprejmejo drastične ukrepe proti vsaki prevratniški dejavnosti, ki nasprotuje demokratičnemu redu.

Se zlasti pa je važen zadnji odstavek resolucije, v katerem zgonski občinski svet poziva »vse vaščane na še večjo budnost in pozornost na vsa sumljiva dogajanja, katerega nam nemudoma prijavijo pristojnim oblastem«.

SPORED SVEČANOSTI OB ODKRITJU SPOMENIKA PRI KOROŠCIH

DANES, sobota, 1. JUNIJA, ob 16.30 koncert godbe iz Milj
JUTRI, nedelja, 2. JUNIJA, ob 10. uri začetek svečanosti
ob 16. uri nastop godbe iz Privdora
ob 17. uri nastop šolskega pevskega zbora iz Zindisa
ob 18. uri odkritje spomenika z govori senatorja G. Pajette, poslanca A. Škerka in župana Milla
ob 19. uri koncert Tržaškega partizanskega pevskega zbora
ob 17. uri nastop krajevnih folklornih skupin.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO - TRST

1904-1974

PROSLAVLJA 70. OBLETNICO USTANOVITVE

s sledečim sporedom:

Danes, 1. junija 1974, v Kulturnem domu v Trstu:

Ob 18.30 otvoritev fotografske razstave J. Furlana

Ob 20.00 OSREDNJA PROSLAVA

pozdravni govori
nastop pevskega zbora »Tabor« z Opčin
zabavni program s sodelovanjem članov ter mladine iz Kriza, s Proseka, iz Trsta in venček plesov po narodnih motivih. Koreografinja Selma Micheluzzi.

Jutri, 2. junija 1974, s sodelovanjem PD »Tabor«

PLANINSKI MITING

na vrtu Prosvetnega doma na Opčinah

Ob 9.00 ORIENTACIJSKI POHOD

za otroke do 12. leta

za mladince od 12. do 18. leta

za odrasle od 18. leta dalje

Vsi udeleženci pohoda dobijo paščauto

Od 17.00 do 18.00 igra Tržaški narodni ansambel

Ob 18.00 NAGRAJEVANJE zmagovalcev orientacijskega pohoda in natečajev

Od 18.30 do 19.30 šaljive tekme

Od 19.30 dalje prosta zabava s plesom - igra orkester

KRAS

Delovalo bodo dobro založeni kioski z domačim vinom. V primeru slabega vremena se bo program odvijal v dvorani Prosvetnega doma.

Vabljeni!

Občina Zgonik 10. RAZSTAVA DOMAČIH VIN

V Zgoniku do 2. junija

DANES, 1. JUNIJA

13.00: otvoritev razstave;
15.00: mednarodni-moški odbojarski turnir za »10. kraški pokal« v sodelovanju sledečih šestek: »Saloni Kanal, Izola, Libertas Trst« in »Kras«.
19.00: članski balinarski turnir za »2. kraški pokal«;
20.00: ples z ansamblom Ottavia Brajka.

JUTRI, 2. JUNIJA

9.00: otvoritev razstave;
mednarodni namiznoteniški turnir za »5. kraški pokal« v sodelovanju sledečih ekip: Ilirija in Olimpija iz Ljubljane, Triglav iz Kranja, Opatica, Julia iz Trsta in Kras;
9.30: ex tempore za osnovnošolske otroke;
17.00: koncert godbe na pihala s Proseka;
17.45: nagradjevanje športnih prireditev in tekmovalca ex tempore;
20.00: tombola z dobitki v višini 100.000 lir;
20.00: ples z ansamblom Supergrupa;
24.00: zaključek razstave.

Koncerti

VERDI
Danes, ob 18. uri koncert v okviru spomladanske koncertne sezone, ki ga bo dirigiral Francoz Michel Plasson. Vstopnice so na razpolago pri gledališki blagajni (tel. 31948).

PD »IGLO GRUDEN«
Podružnica Glasbene matice v Nabrežini

Danes, 1. junija, ob 20.30 v dvorani »Igo Gruden« v Nabrežini

NASTOP GOJENCEV
GLASBENE ŠOLE

Vljudno vabljeni! Vstop prost

Šolske vesti

Ravnateljstvo državne srednje šole s slovenskim učnim jezikom »Fran Levstik« na Proseku sporoča, da bo danes, 1. junija 1974, ob 17. uri slovesna otvoritev novega šolskega poslopja.

Osnovna šola na Proseku vabi stare in prijatelje šolske mladine na razstavo risb in ročnih del, ki bo jutri, 2. junija, od 8. do 12. in od 17. do 21. ure v šolskih prostorih.

Učenci osnovne šole s celodnevno zaposlitvijo Salež - Zgonik vljudno vabijo na zaključno šolsko prireditev, ki bo v osnovni šoli v Zgoniku danes, 1. junija ob 19. uri. Razstava ročnih del in risb bo na ogled tudi jutri, 2. junija od 9. do 12. in od 16. do 20. ure.

Jutri, 2. junija bo na rajonski osnovni šoli razstava ročnih del in risb od 9. do 12. in od 16. do 18. ure. Vljudno vabljeni!

Prosveta

V Društvu slovenskih izobražencev v Ul. Donizetti 3, I. nadstropje bodo v ponedeljek, 3. junija ob 20.15 drugič predvajali slovenske celovečerni film »Cvetje v jeseni«.

KNJIŽNE NOVOSTI V ZAMEJSTVU

● Ivanka Hergold: DIDO zgodovinska proza — izdalo Založništvo tržaškega tiska

● J. Renko: PESNIŠKI LIST Izdali ZIT in Lipa

● LETOPIS 1972 s štirimi prilogami Petra Podreke. Izdala NSK v Trstu.

● Marija Pirjevec: »SREČKO KOSOVEL: aspekti del suo pensiero e della sua lirica«. Monografska študija. Izdalo ZTT.

tržaška knjigarna

TRST - Ul. sv. Franciška 20
Telefon 61-792

Vinogradniki iz Boršta in Zabrca in PD Slovenec

priredijo v Borštu 1., 2. in 3. junija 1974

4. praznik vina

Danes, ob 17. uri bo koncert godbe na pihala »Brega« Ples z orkestrom »The Lords«
Jutri, ob 17. uri bo koncert godbe na pihala iz Kočevja. Nastop moškega pevskega zbora »Tabor« z Opčin in Tržaške folklorne skupine. Ples z orkestrom »The Lords«.

Ponedeljek: ob 18. ure dalje ples brezplačno z orkestrom The Lords Vse tri dni bodo točili pristna domača vina in delovali dobro založeni kioski.

Kino

O MADŽARSKO-AMERIŠKIH ODNOSIH

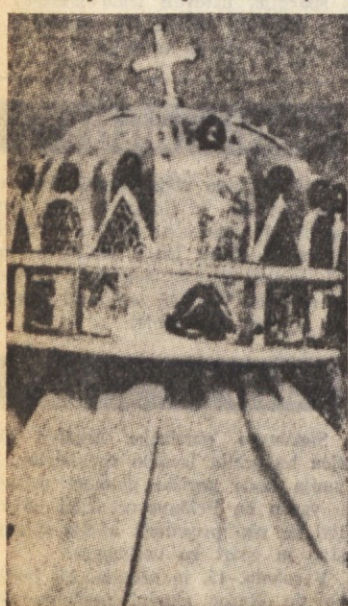
KONEC POPOTOVANJA KRALJEVSKE KRONE

Dobro obveščeni krogi zatrjujejo, da so Amerikanci pripravljeni vrniti Madžarski krono sv. Štefana, ki so jo ob koncu vojne madžarski fašisti odnesli s seboj

Krona sv. Štefana, madžarskega kralja, ki je bil položil temelje madžarske države in privedel Madžare v krščanstvo, je po nekih čudnem naključju ena od poslednjih relikvij iz časov hladne vojne v odnosih med Budimpešto in Washingtonom. Zadnji čas pa se čedalje bolj množijo zanesljivi znaki, da bo ta pomembni madžarski zgodovinski predmet v kratkem prešel ocean ter se povrnil tja, kjer mu je mesto, na Madžarsko. Tako se bo obenem tudi zaključil svojevrsten spor, katerega stvarna teža v političnem pogledu dejansko daleč presega vrednost, ki jo predstavlja dva kilograma zlata in dragocenih kamnov, iz katerih je izdelana krona z značilnim po-vešenim križem.

Trenutno je težko napovedati, kdaj bo nastopil svečani trenutek, ko bo relikvija iz Združenih držav spet prenešena v Budimpešto. Odgovorni dejavniki tako v Washingtonu kot na Madžarskem pa menijo, da so zdaj odpadle vse prepreke, ki jih je bila postavljala ameriška stran glede vrnitve tega madžarskega zgodovinskega predmeta.

Eno od teh zaprek je predstavljali znani kardinal Mindszenty, katerega protostojno 15-letno jetništvo v ameriškem veleposlanstvu v Budimpešti se je končalo pred

Krona sv. Štefana

več kot dvema letoma. Zdaj bi se težko, razen dela odkrito sovražnega razpoloženja madžarskih emigrantov, našel kdo, ki bi se postavil na stran vztrajnih nasprotovanj upokojenega kardinala, da bi se krona povrnila v budimpeštansko kraljevo palačo, kjer so varno shranjeni oziroma razstavljeni še vsi ostali nacionalni kulturni in zgodovinski predmeti.

Vrnitev kron sv. Štefana — naj do tega pride kadarkoli — bo v vsakem primeru za Madžarsko pomemben priizek. Ker gre v tem primeru za izjemen pomen tega zlatega predmeta, ki je v tekoči vsakodnevni življenjski rutini ljudi, ki mu je pripadal, in sicer v slehernem od preteklih zgodovinskih obdobij. Zgodovina preseljevanja, prenašanja kron je stara približno kot krona sama in je zato zgodba o njej pravzaprav

V torek zvečer je bil v Slovenskem klubu zaključek letošnje sezone. Zaključila jo je s svojim predavanjem prof. Pogorelec iz Ljubljane

Horoskop

OVEN (od 21.3. do 20.4.) Vaše delo se bo razvijalo v zelo ugodnih okoliščinah. Ne bodite preveč nepopolni z nekom, ki vas je razžalil.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Dober poslovni uspeh vam bo zagotovljen samo, če boste prej zaključili neko potovanje. Novo prijateljstvo.

DVOJKA (od 21.5. do 21.6.) Izkoristite prosti čas za uresničitev svojega starega načrta. V pogledu čustev vam bo iskren prijatelj dal koristen nasvet.

RAK (od 22.6. do 22.7.) V delu ne odlašajte naglo, še posebno ne na osnovi prvih vtisov. V

vaši družini bo vladalo popolno razumevanje.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Ne vznemirjajte se preveč, če se vam neki načrt ne bo uresničil. Vaše čustveno razpoloženje bo dokaj napeto.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Lahko računate na podporo svojih delovnih tovarišev. V obrambi lastne čustvene sreče bodite bolj odločni.

TEHNIKA (od 23.9. do 22.10.) Primanjkuje vam poguma za nekatera večja in bolj tvegana dejanja. Kljub temu boste dosegli uspeh v nekem poslu.

Z OBISKA SR BOSNE IN HERCEGOVINE

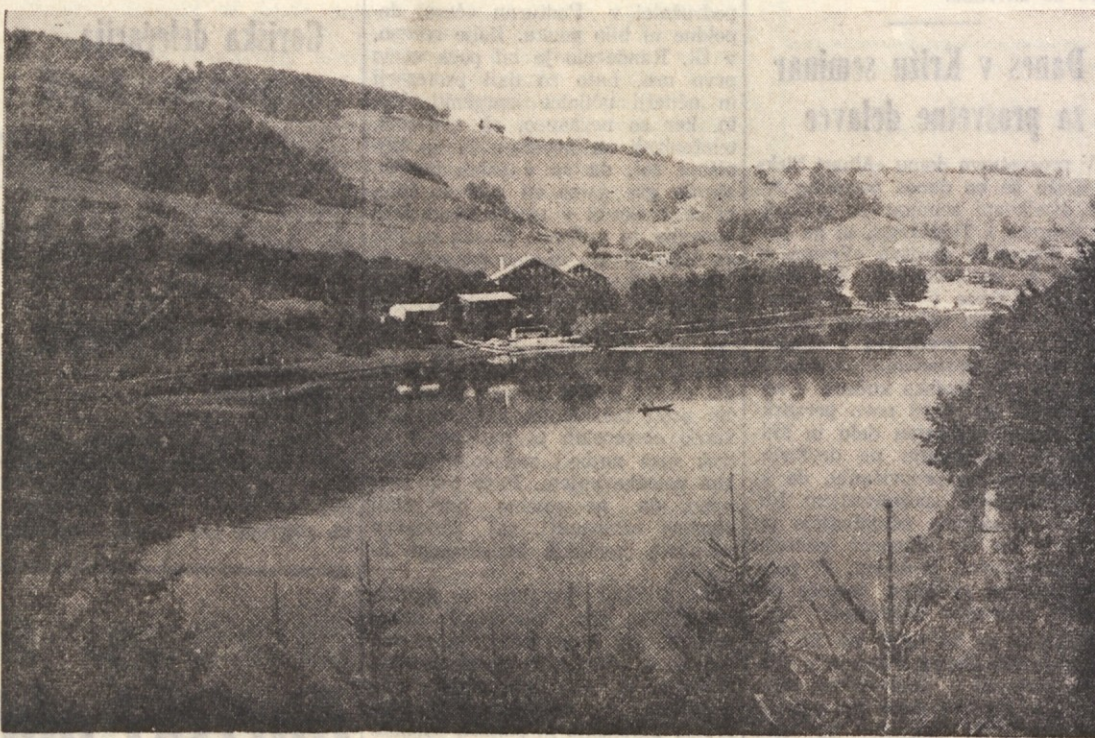
Dežela tisočerih rek in potokov prekrasnih jezer in spomenikov

Obisk v Drvarju: zgodba o desantu nanj, o njegovih junaških ljudeh, ki spomin nanje ne bo zamrl - Zgodovinsko Jajce in Mrkonjić Grad Kdor si želi podoživeti orient, naj raje obišče Sarajevo kot Carigrad

Socialistična republika Bosna in Hercegovina je pretežno planinska dežela z nad tisoč rekami in potoki, lepimi jezeri in številnimi zgodovinskimi spomeniki. So-odobne prometne zveze, posebno zadnja leta asfaltirane ceste ter zgrajeni hoteli in moteli, so odprli velike možnosti za razvoj tako letnega kot zimskega turizma.

Kaj je ljudstvo te narodnostno tako pestre in pred vojno zaostale dežele doseglo po osvoboditvi in v kako lepih krajih živi in si ustvarja še lepšo bodočnost, so se dopisniki tujih listov in radio-potstaj, akreditirani v Beogradu, lahko prepričali med nedavnimi kratkim obiskom v nekaterih krajih zahodne Bosne, ki se je končal z zanimivim razgovorom z novim predsednikom Izvršnega sveta republike, Milankom Renovićem v Sarajevu.

Obisk se je pričel z ogledom Banjaluke, ki jo je katastrofalni potres (26. in 27. oktobra 1969) skoraj popolnoma uničil. Banjaluka je bila že pred potresom eno najlepših mest Bosne. Danes je obnovljeno, na obeh obalah de-ročega Vrbasa razširjeno mesto, v dolini obkroženo s holmi in hribi, posejanimi z gozdovi, v pestrem parku dreves in cvetja, še lepše. Iz Banjaluke nas je lepa asfaltirana cesta vodila na zahod po široki dolini v podnožju

Motel 'Balkan' nad Mrkonjić - Gradom

opevane in s slavo ovenčane Ko-zare, zibelke junaških krajiških brigad, skozi Prijedor, zatem na jug po dolini reke Sane skozi

Sanski Most, danes mesteca z le-pimi hišami in sodobnim hotelom 'Sanus' v parku na obali reke, in naprej proti zgodovinskemu

Drvarju, mestu-heroju. Čeprav smo bili od zgodnjih ur na nogah in se noč v spalniku od Beograda do Banjaluke ne more primerjati s spanjem v udobni postelji, ni nihče med potjo zadržal. Čeprav je že davno minil poldan. Lepa narava je tudi najbolj utrujenemu preganla dremež. Po kakih 34 km se neasfaltirane ceste steče cesta s severa, v sodobno cesto 'Avnojka', ki od Sarajeva prek Travnika in Jajca vodi v Drvar. V razmeroma za hribovske kraje široki dolini, obkroženi s hribi, leži Drvar, ki bo za večne čase ostal zapisan v zgodovini kot kraj, katerega prebivalci so skupaj z borci partizanskih enot v junaški borbi preprečili načrt hitlerjevcev, da bi na rojstni dan Tita (25. maja 1945) ujele njega in vrhovni štab. Nemci so, ogorčeni, ker se je njihov načrt kljub ogramnim žrtvam izjalovil, ustrelili vse ujele prebivalce Drvarja, ker niso hoteli izdati, kje je Tito. Pred-ustrežujoč se si mo-rali sami izkopati grob. Na ta usmerjajoč dan spominjajo obnovljena baraka v dolini, prebiva-lišča Tita v Drvarju, spominski pokopališče padlih v tej borbi s spomenikom padlim in ostanki partizanskega tanka, ki je sode-loval v tej borbi. S spominom na žrtve ljudstva teh krajev v zadnji vojni in obdobjem sodobno obnovljenega mesta smo se posu-vili od gostoljubnih Drvarčanov, ki so nam poleg bogatega kosila prikazali tudi film o desantu hitlerjevcev na Drvar, in se po cesti Avnojki odpravili proti Mrko-njić Gradu, kjer se je ponoči med 25. in 26. novembrom 1943 v mali takratni krčmi, sedaj muzeju, sestal antifašistični svet narodne osvoboditve Bosne in Hercegovine (ZAVNO-BiH), ki je odločil, da bo ljudstvo Bosne in Hercego-vine, skupno z ostalimi jugoslo-vanskimi narodi nadaljevalo borbo

BOŽO BOŽIĆ

(Nadaljevanje na 6. strani)

KAKO PREMAGATI POMANJKANJE HRANE

Na razpolago so še velike neizkoriščene možnosti

Glavni poudarek prehranske politike v prihodnjih letih bo na večanju kme-tijskih pridelkov - Obdelovanje morskih tal nov vir človeške prehrane

Gospodarska zmogljivost posa-meznih držav in človeštva kot celote ni odvisna samo od proizva-jalnih sil družbe, temveč tudi od narave. Med naravnimi dejavni-mi, ki jih v bližnji prihodnosti la-hko zavirajo razvoj človeške dru-žbe, so naše omejene zaloge sve-žih vode, goriv in hrane.

Naloga, kako premagati po-manjkanje hrane, pomeni za nas hud gospodarski in družbeni pro-blem. Prihajamo v težavno dobo, ker se širijo mesta in močno na-rašča prebivalstvo ter se nemo-tno izkoriščajo razpoložljivi pre-hrambeni viri. Pomanjkanja hrane, posebno še pomanjkanja be-ljakovin, ne bomo mogli prepreči-ti, če ne bomo poskrbeli za nove, dodatne vire hrane. Mobilizirati moramo vse strateške re-zerve znanosti in tehnologije in iznajti uspešne načine za pove-čanje zalog hrane.

V katero smer moramo naravna-ti naša prizadevanja? Razni znan-

stveniki na to vprašanje odgovar-jajo različno. Pesimisti napovedu-jejo neogibno povečanje prehran-ske krize in slednjič popolno iz-črpanje zalog hrane na zemlji. Drugi, zopet pravijo, da naša prihodnost ni odvisna od širjenja kmetijstva, temveč od industri-j-skih načinov pridobivanja hrane s kemičnimi in mikrobiološkimi sintezami.

Za normalno preživljanje člo-veško telo ne potrebuje le posa-mičnih živil, temveč kombinacije hranilnih snovi: beljakovine, a-minske kisline, ogljikove hidrate, maščobe in kisline, rudninske so-li, delce raznih elementov in vitaminov.

Pravšnja sestava hrane igra zelo pomembno vlogo pri izgo-tavljanju nadomestkov za mleko, ki imajo podlago rastlinske snovi in so jih vpeljali že v mnogih deželah. Beljakovine iz oljnih rastlin nam lahko dajejo prvo-vrstne dodatke za povečanje pre-hranske vrednosti pri vseh sta-rostnih skupinah ljudi. Beljakovine iz semen oljnih rastlin, posebno so-je iz ameriških lešnikov, prav do-ber asilirajo celo dojenčki in jih lahko uporabljamo pri nadomestkih za mleko. Luščine, ki nastajajo po stiskanju oja, vsebujejo tudi še približno 50 odstotkov beljakovin; te beljako-vine bomo morali bolje izkoristi-ti za prehrano ljudi. Možnosti za to so se nam močno povečale z novo metodo za pridobivanje beljako-vinskih izločkov iz luščin, ki vse-bujejo nad 90 odstotkov čistega proteina.

Obsežne studije so bile usmerje-ne v preučevanje presnovnih sposobnosti in bioloških vrednosti bioloških izločkov, ki jih dobimo iz luščin sončnic, semen bombaža in soje in smo jih v zadnjem času upodabljali v glavnem za živinska krmila. Beljakovinske iz-ločke lahko dodajamo različnim živilom in jih obogatimo z amin-skimi kislinami ter z njimi še povečamo še visoko biološko vrednost.

Glavni poudarek prehranske politike v prihodnjih letih bo v največ državah na večanju kme-tijskih pridelkov že znanih živil: žita, sočiva, mesa, mleka in dru-gih. Na tem področju so bili v zadnjih desetih letih že doseženi očitni uspehi. Tako imenovana 'zelena revolucija' je omogočila znatno povečanje žitne letine. Na-slednja stopnja mora biti izbolj-šanje kakovosti žit in povečanje njihove biološke vrednosti.

Povsem jasno je, seveda, da ima pridelovanje z dosedanjimi me-todami svoje meje in da moramo proizvajalne možnosti biosfere iz-koriščati z boljšim načrtovanjem in primerno stopnjo opreznosti.

Pacifiški ocean nam daje ob-sežne možnosti za povečanje zalog hrane na svetu; izkoriščanje nji-hovega bogastva v hrani je šele na začetni stopnji. Tako, kot smo delali že tisočletja, tudi še danes jemljemo iz oceana, kar nam je preskrbelo narava, lovimo in na-biramo jedilne morske rastline.

Toda to je samo del bogastev, ki jih lahko dobivamo iz morji. Ni več daleč čas, ko bomo sposobni zrežati nove zvrsti rib in morskih

40. ERAZEM PREDJAMSKI

C. GALE

V. HERCEG

RADIO VIZIJA

SOBOTA, 1. JUNIJA 1974

ITALIJANSKA TELEVIZIJA PRVI KANAL

- 9.30 - 11.30 Šola
- 12.30 Poljudna znanost: Komični filmi
- 13.30 DNEVNIK
- 14.16 Tedenska oddaja o vzgojnih problemih
- 16.00 - 17.00 Šola
- 17.00 DNEVNIK
- 17.15 Izžrebanje loterije
- 17.15 Program za najmlajše
- 17.15 Otok kobilic ter Zgodbe Flika in Floka
- 17.35 Program za mladino
- 18.30 Poljudna znanost: ROMI
- Drugo nadaljevanje, ki je posvečeno Ciganom, se spoprijema z vprašanjem nomadov v Evropi: Od Švedske, kjer Cigane smatrajo za polnopravne državljane, do Francije, kjer se to vprašanje razlenuje v vseh njegovih aspektih. V Avignonu so pred nekaj leti napravili poskus, ki naj bi bil avangar-den, a se ni posrečil. Prehodno središče v Ginestou pri Toulousu predstavlja drugi poskus, da bi se reševalo z družbenega stališa vprašanje nomadov
- 18.55 Sedem dni v parlamentu
- 19.20 Nabožna oddaja
- 19.30 Kronike dela in gospodarstva
- 20.00 DNEVNIK
- 20.40 VIANELLA & C. Glasbena oddaja
- Zakonca Vianello, se pravi Wilma Goich in Edoardo Vianello, združena v nekakšni grški množini, bosta protagonisti da-našnje večerne oddaje. Potem ko sta ločeno drug od druge-ga še pred poroko zaslovela, se jima je posrečilo, da sta zgradila trden umetniški zakon. Posrečilo se jima je, da sta nadaljevala dialog z javnostjo, ki se je zdel brezpogojno pre-kinjen. Javnosti sta se predstavila v bolj preprosti dimen-zijah, s tem pa tudi bolj resničnih. Zapustila sta namreč žanr, ki je bil vsiljivo trgovski in na katerega sta bila nave-zana v časih 'ločnega uspeha'. Posrečilo se jima je, da sta našla svojo publiko z ljudskimi pesmimi kot so 'Fio mio', 'Tut padre co' tu madre', 'Semo gente de borgata' s kate-rimi, in še z drugimi, se bosta predstavila na današnji oddaji
- A-Z: dogodek, kako, zakaj
- 21.45 DNEVNIK
- 22.30 Vremenska slika

DRUGI KANAL

- 15.00 Prenos športnega dogodka
- 18.30 Sodobni vzgojni problemi
- 19.15 Tedenski športni pregled
- 47. Giro d'Italia: Sanremo — Valenza
- 20.00 Baletni spored
- 20.30 DNEVNIK
- 21.00 CANNON
- 'Na odprtem morju pri Brightonu' — film
- Igrajo: William Conrad, Lou Antonio, Carol Green in drugi.
- Bryan Gipsen je mlad in briljanten sin nekega bogataša. Pri rvanju ubije nehoti dekle Terrie, katero je popeljal na izlet s svojim čolnom. Prestraši se posledic, vrže njeno truplo in kolo v morje ter se vrne na dom v Lyle Bay. Plima odnese deklino truplo na obalo pri Brightonu. Oblasti obtožijo nje-nega zaročenca Davida za umor, ker neka priča trdi, da je slišala, kako sta se kregala na večer zločina. Davidov brat zaprosi Cannona naj sprejme njegovo obrambo.
- Bryan pa postane medtem žrtev izsiljevanja dveh mladeni-čev, Ballingerja in Crawforda, ki sta ga videla, kako se je od-peljal s Terrie. Bryan jima mora plačati precejšnjo vsoto. Cannon zasili več ljudi ter zve, da je bila Terrie precej lah-koživa in da se je večkrat družila z bogatimi mladeniči. Zve tudi, da je deklino kolo zginilo na večer zločina. Odvetnik se posvetuje z ribiči, ki mu pojasnijo, kako se gibajo morski tokovi na tistem področju. Medtem pa že nekdo rovari, da bi se znebil odvetnika, ki bo večkrat v življenjski nevarnosti

JUGOSLOVANSKA TELEVIZIJA

- 11.25 Proslava ob obletnici napada Orjune — prenos iz Trbovelj v strahu za oblast in svoje privilegije, je v času karadordje-večevke monarhijske jugoslovanske buržoazije segla po vseh sred-stvih, da bi to svojo oblast in privilegije obvarovala. Vse ji je prišlo prav, od neposrednega nasilja do provokacij, laži, ob-rekovanja delavskega razreda in nasilnih delovnih ljudi, ki se jim je postavila na čelo ilegalna Komunistična partija. Režim je nezaudarno čedalje bolj drsel v fašistične vode. Eden od znakov tega je bilo tudi ustanavljanje skrajnih desničar-skih organizacij, kakršna je bila ORJUNA (Organizacija ju-goslovanskih nacionalistov), polvojaška tvorba izrecno terori-stično — nasilnega značaja. Te organizacije so bile zlasti trn v ocsu Komunistična partija, delavske organizacije in de-lavski razred nasilnih. V Trboveljah je tako pred 50 leti prišlo do enega največjih spopadov med tema dvema nepomirlj-ivima nasprotnima silama, delavci in prorežimskimi, monarhijski zve-stniki odkritimi fašisti.
- S tem, da je trboveljsko delavstvo takrat z največjo hrabrost-jo združeno zavrnilo fašistično provokacijo, pri čemer je prišlo na strani delavcev do smrtnih žrtev, je predvsem dokaza-lo svojo visoko razredno zavest,
- 19.00 Obzorik
- 19.15 Kje izvir Nil — serijski film
- 20.15 Rezerviran čas
- 20.45 Risanka
- 21.00 DNEVNIK
- 21.20 Tedenski notranjopolitični komentar
- 21.30 Mednarodni festival vojaških orkestrrov
- Prenos iz Sarajeva
- 23.05 «Cannon» — serijski film
- 23.25 DNEVNIK

KOPRSKA BARVNA TELEVIZIJA

- 20.45 «Za večji zaslužek»
- Film iz serije «Ljubezen na podstrešju»
- 21.15 DNEVNIK
- 21.30 «Pobeg» — film iz serije Colditz
- 22.20 «V zadnjem trenutku» — serijski film
- TRST A
- 7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 Po-ročila; 7.05 — 9.05 Jutranja gla-sba; 11.35 Poslušajmo spet; 13.30 Glasba po željah; 15.45 Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Spored za mladino; 18.15 Umetnost in pri-reditve; 18.30 Koncertisti iz naše dežele; 19.10 Družinski obzorik; 19.30 Zborovski petje; 20.00 Sport; 20.50 «Ljudski glas — božji glas», izvaja Radijski orkester; 21.10 Za-bavni orkester; 21.30 Vaše po-pekve.
- TRST
- 12.15 Kronike; 14.40 Tretja stran; 15.10 Glasbeni dialogi; 19.30 Deželne kronike.
- KOPER
- 7.30, 8.30, 13.30, 15.30, 17.30, 18.30, 19.30, 21.30 Poročila; 8.00 Glasba za dobro jutro; 9.30 Min-ghetijev show; 10.45 Prijateljica Vanna; nasveti in glasba; 12.00 Glasba po željah; 12.30 Radijski dnevnik; 16.15 Orkester in zbor Robert Last; 17.00 Ansambel The Hermoniacs; 17.25 Poskočnice; 18.00 Zapojimo in zaigramo; 18.45 Primorska in njeni ljudje; 19.30 Primorski dnevnik; 20.00 Za pri-jeten konec tedna; 21.00 Večer ob glasbi; 21.45 Glasbeni weekend.

NACIONALNI PROGRAM

- 7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 21.00 Po-ročila; 6.00 in 7.10 Glasba za do-bro jutro; 8.30 Jutranja glasba; 9.00 Vi in jaz; 11.30 Plošče resne glasbe; 13.20 Preizkušajo se di-letanti; 14.07 Odprta linija; 14.50 Znanstvena oddaja; 15.45 Veliki variete; 17.50 Koncert; 18.30 Sta-re in nove pesmi; 20.00 W. A. Mo-zart: «Così fan tutte».
- II. PROGRAM
- 7.30, 8.30, 13.30, 15.30, 19.30 Po-ročila; 7.40 Pojeta S. Endrigo in A. Luce; 8.40 Starejša popevke; 9.35 Strmjenja komedija; 10.35 Glas-beni variete z G. Bramierjem; 11.50 Zbori z vsega sveta; 12.40 Zgodovina ital. popevke; 13.50 Ka-ko in zakaj; 14.00 Plošče; 15.00 Kol. dirke po Italiji; 16.35 Glas-beni instrumenti; 17.30 Posebna reportaža; 18.05 Folk. glasba; 18.35 Med nami povedano; 19.20 Kol. dirke; 20.00 Plošče.
- III. PROGRAM
- 8.25 Jutranji koncert; 9.30 Bee-thovne skladbe; 10.00 Koncert; 11.40 Ruska komorna glasba; M. Mussorgski; 12.20 Sodobna ital. glasba; 13.00 Glasba skozi čas; 14.30 Mozart: «La finta giardinie-ra»; drama; 17.25 Brez naslova; 19.15 Vskakovski koncert; 20.25 Festival «Dunaj 1974» — koncert.
- SLOVENIJA
- 7.30, 8.30, 12.00, 16.00, 19.00, 20.30 Poročila; 9.10 Glasbena ma-tineja; 10.05 Pionirski tednik; 10.50 Predstavljam vam; 11.15 Glas-beni drobiz 12.20 Z nami doma in na poti; 13.10 Melodije za o-poldan; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Čez travnike in polja; 14.30 Priporočajo vam...; 15.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji; 16.00 Dogodki in odmevi; 16.30 Glasbeni intermezzo; 16.40 Operni pevi; 17.00 «Vrtljak»; 17.45 S knjižnega trga; 18.10 Orgle v ritmu; 19.45 Naš gost; 20.00 Lahko noč, otroci!; 21.00 Radijski radar; 22.00 Majhni ansambli zabavne glasbe; 23.20 Oddaja za izseljen-ce; 00.05 S pesmijo in plesom.

Dokazi za zverinstvo

Direktor mehiškega dnevnika priobčil dokumente o divjanju čilske hunte — Podrobnosti o »najhujših metodah fizičnega in psihičnega mučenja«

POSEBEN TANJUGOV DOPIS

MEXICO, 28. maja. Generalni direktor najuglednejšega mehiškega dnevnika »Ex-lsior« Julio Scherer Garcia je objavil dokumente katoliškega odbora za mir o preganjanju, mučenju in ubojih. »Tragedija je tako huda, da bi kakršenkoli komentar težko ublažil nečloveško trpljenje, ki je danes zajelo čilsko ljudstvo pod terorjem fašistične vojaške hunte. Ne da se govoriti o kakršnihkoli političnih svobodinah,« dodaja omenjeni mehiški novinar. »V Čilu danes ne obstajajo nikakršne človeške pravice.«

Objavljeni dokumenti ve-
ljajo za obdobje od 11. sep-
tembra 1973, ko je izbruhnil
vojaški udar, do 11. marca
1974 in se nanašajo, kot na-
vaja Julio Scherer Garcia sa-
mo na primere, ki jih je
katoliški odbor uspel popo-
nomno osveteliti, potrditi in
preveriti kot resnične in to-
čne. Ne glede na to, kako
onično in nečloveško izgleda
vse to, je »običajen umor«
v Čilu postal »običajna
stvar«: »pravo trpljenje se
začne, ko se fašistični ve-
likaši odločijo, da bodo obde-
lali svojo naslednjo žrtev.

V dokumentih so navedene
preverjene podrobnosti o
»najhujših metodah fizičnega
in duševnega mučenja«: za-
pornike mučijo z električnimi
sunkli, najpogostejše v prede-
lu genitalnih organov, pre-
tepanje je manj pogosto, če-
prav je tudi sestavni del
splošne prakse. Najpogostej-
še je mučenje z davljenjem
v vodi, ali nafti, »praženje«
posameznih delov telesa s
cigareto, polne miši ali dru-
gih živali in insektov, »serijs-
ka posilstva« žensk, siljenje
zapornikov, da za »redni ob-
rok« uporabijo lastni iztre-
bek ali »kolektivni nudizem«
na pripekačem soncu, kjer
se nihče ne sme premakniti
s svojega mesta. Fašistične
metode priložnostnega muče-
nja obsegajo predvsem posil-
stvo pred drugimi člani dru-
žine ali navidezno streljanje,
prav tako pred očjimi soro-
dniki in prijatelji.

V tem izredno izčrpnem in
dokaznem poročilu so navede-
na natančna imena vseh
zaporov in imena vseh, ki so
jih mučili, s pripombo, da so
v številnih primerih žrtve
podleže zaradi težje ali fizič-
nih bolečin.

Vse represivne ukrepe izva-
ja v največji meri čilska vojs-
ka, čeprav jo pri tem v znat-
ni meri podpirajo policijski
organi in polvojaške fašistične
skupine. Zaporniki nimajo
pravice do kakršnekoli
pravne zaščite. Zapiirajo jih
brez vzroka, na podlagi sum-
ničen, namen pa je »celot-

nemu ljudstvu nagati strah
in kosti.

Druge stopnja »fašističnih
pregonov« se paradoksalno
pokriva z relativno blažjim
režimom: od srede novembra
so vrata številnih zaporov na

široko odprta in so izpustili
več tisoč zapornikov. Ostale
(njihovo število so sedaj oce-
nili na okoli 20.000) pa so
še pogostejše in bolj okrutno
mučili. Uradno so sporočili,
da zdaj lahko zapirajo samo

na podlagi naloga ministr-
stva za notranje zadeve. Od
tedaj pa so brez kakršnega-
koli naloga zapirali na tisoče
novih »žrtev« in so zaporu da,
nespiti polni, tako kot prvi
dni po vojaškem udaru.

Do zdaj so najbolj zverin-
sko mučili ženske — politi-
čne zapornice v kaznišnici v
Santiago. Okoli 90 žensk v
tem zaporu skoraj vsak dan
na dolgo zaslišujejo pred
otroki. Za vsak neustrezen
odgovor sprejmejo kos obleke.
BOZA RAFAJLOVIČ

GIBBARD: NIXONOVA NOSILNICA

»The Guardian, London

SPODREZANI FRAK

... Prvič v desetih le-
tih je kitajska vojska do-
bila povsem drugačen vi-
dež. To se nanaša pred-
vsem na njihove unifor-
me. Doslej so vsi trije
rodovi v vojski nosili
povsem enaka oblačila:
bluze in hlače; edina raz-
lika je bila le v barvi.
Sedaj pa se na pekinških
ulicah pojavljajo člani ki-
tajske vojsne mornarice
bolj tradicionalni morna-
rski opremiti: oblečeni so
v temnmodre hlače, mo-
dro črste majice, svetlo-
modre ovratne rute, po-
kriti pa so z belimi kapa-
mi. Ženske, članice kom-
penskih oporšč, imajo
namesto mlahavih hlače
sedaj krila ...

nje državnih obveznosti.
Februarja letos je Sved-
ska sprejela novo usta-
vo, ki je močno omeji-
la kraljeve pravice ...

... Nekdanji svetova-
lec Bele hiše John Dean,
ki je k nekaterim avtor-
jem memoarske literature
o aferi Watergate dodal
svojo knjigo, je po vzoru
Benjamina Franklina iz-
bral zanjo naslov »Poor
Richard's Almanac. Toda
v književnih krogih ni
vzbudila prevelike pozor-
nosti, kar je očitno vpli-
valo tudi na honorar. Od
objavljenih 280.000 dolar-
jev je Dean prejel za knji-
go »le« 168.000 dolar-
jev ...

... Ameriški državni
toilec William B. Sarbe
je svetoval, naj bi imeli
vsi člani vlade, ki se po-
javljajo kjerkoli v javno-
sti, osebno stražo. Sarbe-
ja in njegovo ženo varu-
je agenti FBI, državni
sekretar Henry Kissinger
in obrambni minister Ja-
mes R. Schlesinger ima-
ta tudi dobro varstvo. Ne-
kateri ministri, tako se-
kretar za trgovino Fride-
rick B. Dent in sekretar
za stanovanjsko proble-
matiko in »zavod« mest
James T. Lynn, pa so
Sarbeju predlog o teles-
ni straži zavrnili ...

... 38-letna Edith Ir-
ving, ki so jo nedavno
izpustili iz ženske kazni-
šnice Hindelbank (v Švi-
ci), se v Zürichu priprav-
lja na otvoritev razstave
75 slik, ki jih je naslika-
la v času prestajanja kaz-
ni v zaporu. Edith, ki je
bila obsojena na dve leti,
so zaradi dobrega vede-
nja izpustili že po 14 me-
secih ...

... Tudi švedska kra-
ljevska družina se bo
kmalu znašla na seznamu
davkoplačevalcev. V sto-
kholmskem parlamentu
so nedavno razpravljali o
tem, da bo tudi kralj
Karl Gustav in njegova
družina podvržena plače-
vanju davka na dohodek
kot ostali državljanji. Do-
hodek, ki ne bo podvr-
žen plačilu davka, bo ti-
sti, ki bo namenjen kra-
ljevi družini za izvršev-

... Sedaj, ko sta an-
gleška princesa Anne in
Mark Phillips že nekaj
mesecev mlajša, je ne-
pričel krožiti o dogodku
v kraljevi družini sledeča
anekdota: Zgodilo se je
med srečanjem kapetana
Erica Groundsa s britan-
sko kraljico Elizabeto II.
Eric naj bi bil poročna
prica pri Markovi poroki
in ker je bil tudi Mark
takrat močno vznemirjen,
je pri predstavljanju
Groundsa svoji bodoči
tačji napravil pravo zme-
do. Namesto, da bi de-
lal »Eric Grounds, poro-
ča prica« v angleški po-
ročna prica pomeni
groomsman) je Mark v
zmedenosti rekel: »Eric
Groom, groundsman ...

... Marini Mitchell, so-
propi biskopa dramskega
toilca Johna Mitchellja,
je neka založba knjig po-
nudila nad 250 tisoč do-
larjev za njene spomine,
ki jih sticer še piše, je po-
vedal njen pravi zastop-
nik Paul Gittlin novinarju
»The New York News«
Ericu Paceu. »Kljub usi-
ki ponudbi pa Martha za-
hleva še nižjo ceno«, je
dejal Gittlin, ki si jo tudi
prizadeva doseči. Martha
napoveduje, da bo v svo-
jih spominih med drugim
razkrila tudi intimni po-
govori, do katerega je
prišlo med zasebnimi sre-
čanjem njenega moža
Johna za neko osebo, ki
je tudi zapletena v afero
Watergate ...

Dvoje življenj

Simbolično justifikirani Salazar — Vojska spremlja razplet dogodkov — Merjenje sil med generali in kapetani

LIZBONA, 29. maja. Kot da bi mesto ob Tajui živel dvoje življenj. Na eni strani še vedno razgrana, brezskrbna in tudi neodgovorna evforija 25. aprila, na drugi strani pa spoznanje, da 25. april še ni rešil problemov, zaradi katerih je do njega prišlo, marveč je le odprl demokratično pot do njihove rešitve.

Včeraj popoldne je skupina
mladih pa tudi starih intelek-
tualcev simbolično justifica-
la Salazarja. Njegov kip v
parku palače Foz, kjer je se-
kretariat za informacije, so
ovili s črno tkanino in pre-
krili s portugalsko zastavo.
Sledilo je vsesplošno poljub-
ljanje in objemanje, pa neiz-
bežni fotoreporterji in radijs-
ki poročevalci.

Prizor v palači Foz ni bil
karnevalski: bil je romantična
reakcija na pol stoletja mra-
njaške teme. Za karneval je
poskrbel skupina maskira-
nih in nemaskiranih igralcev,
ki so se s političnimi rekvi-
ziti — lutka, ki je predstavl-
jala FIDE, pa krsto, prekri-
to s kljukastim križem in
podobno — pomikali po A-
venida Liberdade, razigrano
prepevali, udarjali na bobne
in tolkala. »Pojdite z nami,
zastonj se boste zabavali, to-
krat kapitalistični lastnik ne
pobira vstopnin«, je s hri-
pavim glasom skozi zvočnik
oznanjalo dekle v kavbojkah.
Na ploščadi pred častilji-
vim spomenikom kralja Joa
I. na Praca Figuera so ko-
medijanti izpolnili obljubo.
Pred nekaj tisoč ljudmi so
začeli razprodajo. Nekdo je
za eskud ali dva kupil mar-
mornato ploščo, ki so jo
sneli na sedežu tiskovne poli-
cije. Plošča se je na kamnitem
tlaku razletela. Množica je
ploskala, vojaki in mornarji
so se smejali in metali v zrak
čepice ... Sledila je zelena
zastava portugalske legije
Kupec je je raztrgal in me-
tal posamezne krpe med
vzklikajočo množico. In tako
naprej ...

Veseje je trajalo dobri dve
uri. Na robu trga je potrpe-
ljivo čakal džip z vojaško po-
licijo. Ko se je množica za-
čela razhajati, je počasi od-
peljal.

Proti večeru se je sprevod
demonstrantov pomikal proti
palači Sao Bento, kjer je se-
dež vlade. Vzklikali so neod-
visnosti Angole, MPLA in vi-
heli angolske zastave ter čr-
no-rdeče prapore anarhičnega
gibanja: med njimi je bilo tu-
di nekaj črncev. V koraku
jih je spremljal džip s poli-
cijo vojaškega letalstva.

Častiljiva trga Rossio in
Dom Pedro IV. v popoldan-
skih in večernih urah spomi-
njata na praške Stare Name-

sti v dneh pred 21. avgustom
1968 ...
In te zadnje dni so patrol-
e vojaške policije na cestah
bolj pogosto kot prvi dni
po mojem prihodu.
»Scutim, da je nekaj v zrak-
u, pa ne vem kaj,« pravi
kanadski kolega. Če ne bi bi-
lo tega, bolj slutenega kot
konkretnega občutka ne lago-
nosti, ki skoraj neopazno le-
ga v zavest javnosti, bi bilo
nemara odveč tako podrobno
opisovati zadnje manifestacije
pridobitnih svobodin. Ker
pa ta občutek obstaja, to naj-
brž ni odveč, če želimo bolj
razumeti stvari, ki so že v
teku, in one, ki se še utegne-
jo zgoditi.

Vplivni član hunte, letalski
polkovnik Galvao de Melo je
oni dan na televiziji prebral
pismo nekoga Portugalska, ki
izraža skrb sprito sedanjega
razpleta dogodkov, da bi ni-
majo nič skupnega z demo-
kracijo, ki bi morala pome-
niti svobodo in odgovornosti.
»Pisec pisma je lahko po-
mirjen. Oborožene sile pozor-
no spremljajo razplet dogod-
kov in ne bodo odstopile od
začrtane poti ...«, je pome-
nilivo rekel polkovnik de Melo.

In kakšen je ta razplet do-
godkov, mimo že opisanih zu-
nanjih manifestacij z ulice?

Na mnogih izloženih oknih
je z belo ali rdečo barvo za-
pisano: »Stavkamo, kar niso
izpolnili naših zahtev«. Stavke
so neorganizirane, spontane.
Večkrat delavci začno stavka-
ti, še preden so predložili
svoje zahteve. Pred dnevi je
stavkala podzemeljska želez-
nica. Potem je sledila stavka
tramvajev in avtobusov, zara-
di česar je bilo paralizirano
vsakdanje delo. Včeraj in dan-
es je bila Lizbona brez kru-
ha, ker stavkajo peki. V stav-
ko so stopili tudi prodajalci
benzina. Posledice te stavke
so tako občutne, da je vlada
zagrozila, da bodo vojaki na-
domestili stavkujoče.

Zahteve po zvišanju mezd
se vzpenjajo v strmi kirovi
ljudi, čeprav tako socialistična
stranka kot komunistična
partija pozivata k razsodo-
sti in stvarnosti, da ne bi iz-
zvali gospodarskega in soci-
alnega zloma. Vodstvom poli-
tičnih strank je jasno, da ta-
ka eskalacija mezdnih zahtev-
kov uničuje predvsem male
in srednje podjetnike z vsemi
socialnimi in političnimi po-

sledicami, ki iz tega izhajajo.
Ob tem se seveda poraja
vprašanje: kakšen je vpliv
dveh delavskih strank v bazi,
če delavci sledijo demagoškim
in neodgovornim geslom
skrajno levičarskih skupin, o
katerih vsi trdijo, da ne pre-
stavlja nikogar. Če je to
točno, potem sledi, da so
množice po pol stoletja to-
talitarnega režima dovzet-
ne za sleherni demagogijo.
In s tem je začarani krog
sklenjen.

Kajti, desne, kakor da je
ni, in da je nikoli ni bilo. In
končno, zakaj naj bi se v tem
trenutku izpostavljala javno,
ko ima občutek, da dela ča-
zanjo. Ko je vlada na zadnji
seji določila kot najnižjo me-
zdo 3.500 eskudov na mesec,
je multinacionalna finančna
skupina ITT v svojih podjet-
jih povisala minimalne me-
zde na 10.000 eskudov ... Ni
treba primerjati delovanja te
finančne skupine v Čilu, da
bi razumeli »širokogrudno«
gesto. Zaradi stavk in social-
ne nestabilnosti je tuji, pa
tudi portugalski kapital že za-
čel »bežati« iz dežele. Govori
se tudi, da se je zmanjšal do-
hod denarja, ki ga so portu-
galski zdomci pošiljali v do-
movino. Skratka, v tem okvi-
ru je treba iskati razloge za
nelagodnost, ki jo je že čuti-
li, in za nezadovoljstvo, ki ga
je v imenu hunte nad razple-
tom dogodkov na televiziji iz-
razil polkovnik de Melo.

Bežni incident s polkovni-
kom Varelo Gomesom pa da-
je misliti, da obstaja nelagod-
nost tudi v odnosih med
tandem »kapetanov in major-
jev« ter hunto. Polkovnik Go-
mes, ki je raziskoval finančne
transakcije FIDE, je v ar-
hivih odkril tesno povezavo
med bivšo tajno policijo
in močnim finančnim sku-
pino Champalmaud, ki se je
posluževala skrivnih izsled-
kov FIDE za svoje finančne
transakcije. Nenadoma je
hunta ukazala vojaški polici-
ji, naj polkovnika Gomesa
aretirajo. Po nekaj urah so ga
na intervencijo gibanja »ka-
petanov in majorjev« izpusti-
li. Merjenje sil med generali
»kapetani«, ki ima bojda
za ozadje prijateljske zveze
med generalom Spino in
Champalmaudom, se je to-
krati končalo v korist sled-
njih. MIRAN ŠUSTAR

V zadnjih nekaj letih so Rim in
skrivnostne hodnike Vatikana že ne-
kajkrat preplavile najzavnejše vesti
o nameri sedanjega papeža Pavla VI.,
da kot dvestoainšestdeseti nasle-
dnik na Petrovem prestolu odstopi. Ka-
sneje se je glede takšnih vesti vedno
pokazalo, da niso bile resnične, ven-
dar so zanje le obstajali vzroki. Po-
javile so se že ob najmanjšem namigu
vrhovnega poveljarja rimskokatoliške
cerkve o njegovem nezadovoljstvu nad
usodo sveta.

Razširjale so se pred raznimi mej-
nimi datumi papeževskega življenja
v vladanju, kot je bil na primer njegov
75. rojstni dan, ki ga je praznoval
pred dobrim letom in pol, ali pa 10-
letnica njegovega pontifikata, ki je
bila lani poleti. Vzrok zanje pa so
bile doslej tudi razne spletke politi-
čne in cerkvene desnice, ki ga obtožuje
neodločnosti v obrambi družbene tra-
dicije in nekdanjih pozicij cerkve.

Podlaga za sedanjega ugiibanja o od-
stopu poglavarja rimskokatoliške cerk-
ve — v začetku maja jih je iz Rima
posredoval domala ves svetovni tisk
— dajejo prav gotovo papežev utru-
jeni videz, ter bolezn, ki so mu pre-
predile vrsto adven in celo udeležbo
na nekaterih tradicionalnih spomla-
danskih verskih svečanostih, pred-
vsem pa težave, ki so deset let po
vatiškem koncilu v vesoljni cerkvi,
tako kaže, večje, kot so bile prej.

Za papeža Montinija — tega ne-
kdaj neumornega visokega cerkvenega
uradnika, ki je kot namestnik držav-
nega tajnika Vatikana pod Pijem XII.
spoznal vse metode in oblike delova-
nja njegove uradne in tajne diploma-
cije, prelata, ki se je izpopolnil v du-
ševnem pastirstvu kot nadškof indus-
trijskega in poslovnega Milana, ter
človeka, ki naj bi smiselno zaokrožil
to, kar je dostikrat nedodelano, ven-
dar izredno smelo zastavil njegov
predhodnik Janez XXIII. — govore,
da je zadnje čase utrujen.

Nekdaj zelo angažirana osebnost

Sicer tudi brez takih ugotovitev
govorice o osebnosti papeža v Rimu
nikoli ne zmanjajo. Ves čas njegovega
vladanja so mu tako tisti, ki bi želeli
nadaljnje poglabljanje koncilске du-
ha v prilaganju cerkve sadobnemu
svetu, predvsem pa oni, ki vidijo po-
goj za njen obstoj samo v čimbolj
dosledni ohranitvi tradicije, očitali, da
je v svojih odločitvah nedosleden. Po-
pustljiv naj bi bil zdaj tem drugim
krogom in smerem, vse preveč ose-

ben in bolj naj bi se zanimal za po-
litiko ter manj za notranje življenje
cerkve. Takšne kritike je Montini v
prvih letih vladanja bolj ali manj us-
pešno odklanjal že s stiliom svojega
deja, s tem da je vsak teden nekaj-
krat javno nastopal, pa s tem, da se
je kot velik privrženec osebnih stikov
na najvišjem nivoju vsako leto sestel
z več kot sto visokimi in najvišjimi
predstavniki javnega in političnega
življenja bodi z vzhoda ali zahoda,
iz velikih in majhnih dežel; in ne
samo z uradnimi predstavniki držav,
ampak tudi z voditelji takrat v zahod-
nem svetu še manj znanih osvobodil-
nih gibanj Afrike in Azije.

Prav papež Pavel VI. je prekinil
tradicijo prejšnjih vrhovnih poglavar-
jev rimskokatoliške cerkve, ki v prin-
cipu niso zapuščali obzidja Vatikana,
saj se je že pol leta po svojem ustoli-
čenju v Jeruzalemu sestel s carigrad-
skim patriarhom Atanagoro, da bi tako
osebno potrdil splete in načrte ome-
njene vatiškanskega koncila o eku-
menizmu. Za tem dogodkom je skoraj
vsako leto odšel kam na pot. Računal
da, da bo že s svojim nastopom spo-
bujal povsod, kjer se bo pojavil, ki
večji duhovnosti, ki socialnemu na-
predku ter k medsebojni srpnosti in
pravičnosti. Obiskal je dežele Latins-
ke Amerike, bil je v Zvezi, prepot-
oval je Afriko in obletel Avstralijo ter
dežele Daljnega vzhoda vse do meja
nove Kitajske.

Ta potovanja so bila ambiciozno
zastavljena. Uspehi pa se danes ma-
sikke kažejo kot pičli. Latinska Ame-
rika je po dramu v Čilu globoko ra-
cepljena v prvinskih zadevah spošto-
vanja človekovih svobodin in možno
sti ali nemožnosti socialnega napre-
dka, ki sploh ne koreninijo v religio-
znih zasnovah. V nekaterih afriških de-
želah, kjer so spremljali papeža z ele-
mentarnimi ljudskimi slavi, ki prava-
ga boga, se zadnje čase mlada po-
litična gibanja in državna vodstva

Deset let po drugem vatiškem koncilu

Ugibanja o papeževem odstopu

S kakšnim vetrom plove ladja vesoljne cerkve

ukvarjajo z načrti afrikanizacije
svojih nacionalnih struktur, lastne
kulture, življenja in javni vidiki
kot poglavitno oviro temu — poleg tra-
dicije kolonializma — prav v katoliški
cerkvi. Na Daljnem vzhodu so katoli-
čni v družbeno nepomembni manj-
šini, ki ne more vplivati ne na kul-
turni ali gnotni razvoj, ne na politi-
čne in socialne premise nadaljnje usode
tega dela sveta.

Tudi na koncilu toliko poudarjeno
ekumensko stremjenje po spravi in
zblizšanju z drugimi krščanskimi cer-
kvami, to je predvsem s pravoslavljem
in protestantizmom, je ostalo precej
na nivoju najvišjih srečanj in splošnih
deklaracij.

Torej je vzrokov za razočaranja v
tej smeri papeževskega angažiranja pre-
cej in kaže tudi, da zaradi tega zadnja
leta ne potuje več.

Cedalje bolj statična drža

Vendar kaže, da je to samo zunanji
videz imobilnosti in določene stati-
čnosti. Poznavalci razmer namreč ve-
do povedati, da se ti odvisnosti tudi v
cedalje bolj izraziti papeževi drži gle-
de nadaljnje pokoncilске poti vesolj-
ne cerkve. Cedalje več znakov je o
pomankanju srpnosti, ki jo je sprva
kazal Montini do kritik na račun do-
sedanjih struktur in metod delova-
nja rimsko-katoliške cerkve, ki so
izhajale iz vrst nekaterih znanih
teologov. Mnogi ugotavljajo, da so
pobude, ki sta jih dali po koncilu o
konkretnih vprašanjih vodenja cerkve
in o duhovniškem stanu dve svetovni
škofovski sinodi, ostale na papeževih
delovnih mizi brez izvršilnih pooblastil
ali pa so se še sedaj v predalnih komi-
ličnih neučinkovitih kurialnih komi-
sijah, ki naj bi jih še dokončno obde-
lale. Cedalje pogostejša so opozorila
o odbojnosti Vatikana proti novotari-
jam v cerkvi, pa naj gre tu za litur-

gijske ali teologije. Temu se pridru-
žijo tudi razni že anahroni pozivi iz
Rima k brezkompromisnemu spošto-
vanju starih doktrinskih načel na
področjih, kjer gre cerkveni nauk če-
dalje bolj očitno v opreko s sodobni-
mi izsledki in prakso medicine, soci-
ologije, ekonomije in drugih znanosti.

Toda stališča cerkve na primer o
vprašanjih absolutne nelodljivosti za-
konske zveze ali prepovedi kontrole
rojstev so pripeljala Vatikan in epi-
skopate posameznih dežel v nezavidi-
ljiv položaj branilcev pogledov, ki po
mnenju tako vernih in nevernih sploh
nimajo verskega značaja, ampak so
za cerkev samo še vprašanje prestiža.
To se je pokazalo ob polomu cerkve-
ne politike ob nedavnem referendumu
glede možnosti razporeke v Italiji. Po
drugi strani pa je na primer v odno-
sih med Združenimi državami Ameri-
ke in Vatikanom prišlo do absurde-
sitacije, da se predstavniki obeh di-
plomacij ne merijo v svojih pogledih
o ključnih vprašanjih miru v svetu,
kot je bilo to pred leti, ampak je
največji kamen spotike v odnosu med
Vatikanom in Washingtonom v tem,
ali naj konferenca o gibanju svetovne-
ga prebivalstva, ki bo pod okriljem
OZN avgusta letos v Bukarešti, spre-
me priporočila o načrtovanju rojstev
ali ne.

Vendar nemir ne popušta

Vsa naštetja in druga nakopičena
nerešena vprašanja ustvarjajo v cer-
kvi nemir in oporečnost med sami-
mi duhovniki, ki nista prizanesla niti
jezuitom kot tradicionalno papežu naj-
bolj pokornemu in zvestemu redu.
Prišlo je tako daleč, da je papež pred
meseč moral celo napisati pismo ge-
neralu tega reda patru Arrupeju, v
katerem izraža holest nad neposluš-
nostjo in oprekstanjem nekaterih du-
hovnikov iz vrst jezuitov in mu naro-

ča, naj proti njim ukrepa z vsemi
sredstvi pa tudi z izključitvami.

Vendar izključitve niso tiste, ki de-
setkajo duhovniške vrste, pa naj bo
to med svetlimi klerom ali redovniki.
Uradne cerkvene statistike namreč ka-
žejo, da v zadnjih obdobjih izstopi po
lastni volji iz mašniškega stanu vsako
leto od 3.000 do 3.500 svetnih in re-
dovnih duhovnikov.

V nekaterih deželah, kjer je izsto-
pov več, kot pa je reden priliv bogo-
slavcev, že resno razmišljajo o tem,
kakšna bodo tako imenovana občestva
vernikov čez pet, deset ali petnajst
let. Na sinodi škofje Augsburg v ZRN
so na primer ugotovili, da bo čez tri
leta polovico župnih brez duhovnikov,
pri tem pa se vprašujejo, kako naj
laiki prevzamejo njihovo delo, če so
cerkvene službe po navodilih Vatikana
še vedno rezervirane samo diplomir-
nim teologom in so pri njih zapostav-
ljani laiki na sploh, ženske pa še po-
sebej.

Jez nadaljnji sekularizaciji, ki je
neogiben atribut sodobnega sveta, naj
bi po načrtih Rima in papeža pred-
stavljalo sveto leto 1975, ki pa se je
praktično že začelo spomladi letos.
Pavel VI. se je za takšno praznovanje
odločil kljub resnim pomislekom šte-
vilnih nasprotnikov podobnih vsakih
petdeset ali petindvajset let predvide-
nih slavnosti in zunanjega bliska, ki
so v sami cerkvi. Kako naj cerkev
ohranjuje tudi sicer svoj vpliv med
ljudstvom, pa naj bi razpravljala tret-
ja svetovna škofavska sinoda, ki je
bila napovedana in koncipirana že
pred več kot letom dni. Papež je vse
do pred kratkim odlagal z določitvijo
datuma sklica te sinode, da bi se na-
posled je odločil, in sicer je izbral
samo en dan po svojem 77. rojstnem
dnevu, ki bo v tej jeseni. Po mnenju
nekaterih je hotel prav s tem doka-
zati, da ni brez načrtov za bodočnost
in da niso osnovane govornice o nje-
govem odstopu.

Josip Zdešar

Jevtušenkova nova pesnitev

Pesnik, ki vznemirja

Bil je na gradbišču Kamske
tovarne tovarnjakov

Pred nekaj več kot tednom dni (22. maja) je »Literaturna gazeta« objavila pol časopisne strani dolg odlomek iz prvega poglavja iz nove Jevtušenkove pesnitve, ki nosi delovni (ali morda tudi že dokončni) naslov *Zunaj ljudstva pesnika ni. To je bil velik dogodek — in to ne samo pesniški.*

Razlogov za to je več. Predvsem je Jevgenij Jevtušenko eden tistih sodobnih sovjetskih pesnikov, ki je na široko znan ne le doma, ampak tudi v tujini. Njegova poezija je pogosto prav na robu politične sprejemljivosti, nekateri sovjetski kritiki pa celo menijo, da je pogosto tudi na robu umetniške sprejemljivosti. No, zaradi drugega okrog Jevtušenka pač ne bi bilo tako pogostih viharjev in prepričev — le-ti se dogajajo zaradi prvega, zaradi občasne politične dvomljivosti.

Drugič pa je »Literaturna gazeta« tednik, ki je poleg »Pravde« (glasila CK KPSZ) in lista »Krasnaja zvezda« (glasila armade) najbolj ugleden sovjetski časnik in če »literaturnik«, kot jo popularno imenujejo, objavi kritiko o nekom ali pa njegove verz, ima to težo in pomen, ki nista odvisna samo (ali pa sploh ne) od umetniške veljave prizadelega. In Jevgenij Jevtušenko je eden skrajno redkih primerkov, ki mu je »literaturnik« v kratkem času namenila nekaj svojega sicer tako dragocenega prostora tako za kritiko, kot za objavo kar pol strani obsegaajočega odlomka iz pesnitve.

Jevtušenko in »literaturnik« sta torej enakovredna poroka za to, da gre za pomemben in ne le zanimiv dogodek.

Brzjavka in potovanje

Najnovejša zgodba (ena od mnogih podobnih) se je začela februarja letos. Ko so sovjetske oblasti odvzele državljanstvo Aleksandru Solženicinu in ga izgnale iz ZSSR, je Jevtušenko poslal CK in osebo Brežnjevu brzjavko, v kateri je izrekel zaskrbljenost zaradi takih dejanj oblasti. Prav tedaj, sredi februarja, bi moral imeti svoj literarni večer, zaradi tega protesta pa so ga prepovedali. Jevtušenko je reagiral s pismom v katerem je med drugim rečeno: »V brzjavki, ki sem jo poslal, sem v višini oblik, ki izključuje vsako grobost, izrazil zaskrbljenost zaradi usode Solženicina pa tudi zaradi posledic, ki jih utegne imeti njegov izgon za preostale naše dežele... V brzjavki, poslani sekretarju sovjetske partije, sem tudi poudaril, da se z mnogimi Solženicinovimi pogledi ne strinjam, ne glede na to pa pošiljam poslanico, ker iskreno in globoko verjamem, da je bil pretirano ostro kaznovan.«

Šestega marca je »Literaturna gazeta« objavila poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da so na plenumu uprave moskovskega oddelka zveze književnikov ZSSR Jevtušenka zaradi tega dejanja ostro kritizirali. Očitno so mu, da se ne znajde v zamotanosti sedanjega ideološkega boja in da si je dovolil prenapetostno ravnanje, ki ga je izkoristila buržoazna propaganda. Očitno mu je bilo še, da ni vselej dovolj resen, da si prizadeva po »skandalozni popularnosti« in svetovano naj pozornost posluša kritike in navse svoje tovaršev ter naj pokaže več samokritičnosti.

Nadaljnji razplet je postal znan 22. maja, ko je »literaturnik« objavil odlomek iz njegove najnovejše pesnitve, ki ji je dodal kratko spremno besedo, ki njemu pojasnjuje, da je kot poseben dopisnik tega lista odpotoval na gradbišče največje tovarne tovarnjakov na svetu ob Kani, kjer je nekaj časa preživel med graditelji in delavci Kamazja (Kamski avtomobilni zavod — Kamska tovarna avtomobilov).

V vsem tem je nekaj, kar bo — kot že tolikokrat — nedvomno spet močno razdelilo mnenja o Jevtušenko in njegovih postopkih. Po eni strani je njegov izstop oditi med delavce, na eno največjih gradbišč Sovjetske zveze in napisati pesnitev o njih. To je prav tisto, kar politika nenehno zahteva od ustvarjalcev in kar samo po

sebi ne more biti deležno drugega kot pohvale in priznanja.

Objava obsežnega odlomka v »literaturniku« je prav to — pohvala in priznanje.

Jevtušenko in politika

Po drugi strani pa je Jevtušenko seveda Jevtušenko, kar pomeni, da je vselej najmanj nenavaden, če se le da pa tudi nekoliko izvalen in nekonformističen. In to kljub svojim štirideset letom in kljub temu, da so mu lani ob njegovem štiridesetem rojstnem dnevu javno svetovali, naj se vendar že zresni, češ da je pač že človek srednjih let, ki se ne more večno obnašati kot kak nezrel mladenič. Odlomek, ki ga je objavila »literaturnik«, je sicer poln patriotičnega in razrednega zanosa, hkrati pa je v njem tudi dovolj izvalnih misli, ki jih je po želji mogoče razlagati tudi kot precej ostro polemiko vsaj z birokracijo, če že ne kar na splošno z oblastjo. Tako bi bilo na primer mogoče razumeti njegovo razmišljanje o tem, da na »delavskih hrbtih« ležijo raketna vzletišča, rudniki, tovarne, ceste, televizijski stolpi, nogomet in hokej in gledališča in plesišča in da je »delavski hrbet širši od kremeljskih zidov. Ali pa verze, v katerih polemizira s pojmom »množice«, češ da »ni dveh enakih delavcev; ali vrstice, v katerih ostro govori o karieristih in vladajoči eliti. Skratka, da je dovolj snovi tako tistim, ki želijo v njem videti predvsem »upornika«, kot tudi tistim, ki ga želijo videti spokornega in na pravilni poti.

Ves ta dogodek je za Jevtušenka zelo tipičen. Samo on je sposoben tega, da najprej s »prenajenim« dejanjem izkazuje ostro reakcijo, potem pa naredi najbolj zaželeno stvar — gre med delavce na veliko novo gradbišče in napiše pesnitev. Tudi ni prvič, da je storil kaj takega. Jevtušenko je kot pesnik začel rasti v letih najmočnejše destalinizacije pod Hruščovom in prvo široko slavo si je pridobil kot pesniški glasnik obračuna s stalinizmom. Prav s tem si je nakopal tudi prve zelo ostre kritike, saj je v svojih pesniških jezi »pretiraval« in obsojal ne le kult osebnosti, ampak hkrati z njim še marsikaj drugega. Teh svojih stališč ni nikoli prekril, na nek način pa se je vendarle »pokesal«, ki je v tujini nastopal kot vnet zagovornik ne le svoje domovine, ampak tudi vseh vidikov njene politike, obenem pa seveda tudi z veliko bolj »previdnimi« verzli.

Drugi veliki »incident« se je zgodil leta 1968, ko je Jevtušenko javno obsodil sovjetsko intervencijo v ČSSR. To so mu tako uradni literarni kot politični krogi hudo zamerili, toda že naslednje leto se mu je ponudila priložnost za skoraj popolno rehabilitacijo. Ko je na reki Ussuri prišlo do krvavih sovjetsko-kitajskih spopadov, ko je bila napetost na višku, javno mnenje v Sovjetski zvezi pa do skrajnosti razdraženo, se je Jevtušenko (spet v »literaturniku«) pojavil z dolgo pesmijo, ki jo je večina javnosti sprejela kot višek patriotizma in izredno dobrodošlo umetniški odpor »množicam«, dasi so bila tudi redka in malo slusna mnenja, da si je dovolil preveč šovinizma in celo rasizma. Kakorkoli že, Jevtušenko je bil spet »rehabilitiran«.

Vsa ta nihanja veljajo seveda le za odnos med pesnikom in pretežno ali — kot je pogosto pravi — uradno kritiko in umetniško politiko. Za najširšo javnost je Jevtušenko vselej vsaj dražljiv in prav gotovo ime, ki povzroča največ zanimanja. Njegov položaj je precej svojevrsten: nikoli ni bil do kraja uradno priznan, nikoli pa tudi ni postal tako nesprejemljiv, kot na primer kakšen Solženicin. Njegove pesniške zbirke tiskajo, dasi v manjših nakladah kot zbirke pesnikov, ki so slabši in ki se tudi ne prodajajo tako kot Jevtušenko, cigar pesniške zbirke so dobesedno razgrajljene, včasih se preden sploh pridejo v redno prodajo. Po drugi strani pa mnogo Jevtušenkovijski pesmi ni bilo nikoli in nikjer objavljenih, ampak krožijo med ljudmi v rokopisih in prepisih. Med najširšim, tako rekoč neuradnim občinstvom ima veliko navdušenih pristašev in obubovalcev, nekaj pa je tudi takih, ki mu resno očitajo nenačelnost in lov na popularnost.

Za »uradnik« del kulturne politike je Jevtušenko hkrati nadvse dobrodošel in močno neprijeten. Najprej zato, ker s svojo nedvomno nadarjenostjo, domoljubnostjo in delnim avantgardizmom kaže svetu podobo neodvisnega sovjetskega pesnika, ki kljub tuji propagandi ustvarja po svoje in ki v tujini vselej brani svojo deželo; obenem pa ta svoj položaj včasih le preveč izkorišča in si dovoljuje stvari, ki si jih tudi kak Jevtušenko ne bi smel — včasih svojo svobodo pojmuje le preveč »neodgovorno« in »neresno«.

Toda, če te zdaj prijetne zdaj zopre mešanice ne bi bilo, tudi pesnika Jevgenija Jevtušenka ne bi bilo. In to bi bilo škoda — kar se zavedajo vsi. Zato in še zato, ker Jevtušenko, kot je pravkar spet dokazal, ostaja zvest samemu sebi, tudi ta zadnji »dogodek« najbrž ni poslednji.

Janez Stanič

Portret tedna

Lavo Čermelj

To je mož, ki je tako rekoč vse svoje drobne in velike zasebnosti pretopil v javno delovanje, oziroma je zasebnosti in čustvovanja pustil tako daleč zadaj za javnimi nalogami, da so utegnile komaj kdaj osamljeno švigniti iz zgodovinskih okvirov, katerim ves čas vdano služijo celo v tako intimnih in privatnih dejanjih, kot je pisanje spominov. Pogledajte, listamo njegovo knjigo »Spomini na moja tržaška leta«, ki naj bi bila seveda življenjepis, začeti z rojstvom, nadaljevan z otroškimi leti in tako naprej, a je v resnici ves čas osebnosti pisana politična zgodovina tržaških Slovencev do leta 1929, ko je dr. Lavo Čermelj zbežal v Jugoslavijo, da bi se izognil fašistični ječi, ki ji je bila tedaj zanj že na stežaj odprta — vse njegove bližnje narodnjaške tovarše so aretirali — in »boge kakšnemu fašističnemu nasilju še. Trinajstega decembra 1941, dan preden mu je fašistično sodišče v Trstu izrekel smrtno obsodbo na tako imenovanem drugem tržaškem procesu proti 60 »intelektualcem, komunistom in teroristom«, Slovenem iz vseh krajev tedanje Julijske krajine, je v poslovnem pismu ženi Vlasti med drugim zapisal: »Videl sem v tebi nekaj svetega, tisto samozatajevanje, tisto prikrivanje notranje boli pred svetom. Ta stavek potrjuje in širi uvodno misel, daje ji karakterne dimenzije, poleg racionalnih.«

Fašistični sodniki so takrat obsodili na smrt 12 obsojencev. Stiri so noč pred justifikacijo pomolili, med njimi tudi dr. Lavo Čermelj. Smrtno kazen so mu zamenjali z dosmrtno ječo.

Opazimo med obiskom v njegovem ljubljanskem stanovanju v Dvorčakovi ulici, da je mož kljub globokim 84 letom, rojen je 10. oktobra 1889 v Murvini ulici v Trstu, prožnega duha in neskaljenega spomina. Pred nas skorajda nezmotljivo polaga dogodke, letnice, imena, kraje, plast, ki tvori njegovo življenjsko usmeritev, njegovo javno delovanje, ki ne pozna samostojne zasebnosti; proučitev in prikaz življenja primorskih Slovencev v fašistični Italiji ali, če gledamo širše, prikaz življenja »Jugoslovanov pod Italijo«, kot se izraža sam.

Dr. Lavo Čermelj je drugače naravoslovec. Diplomiral je iz fizike na dunajski univerzi. Iz tega predmeta je tudi doktoriral. Veliko je storil za slovensko pojmovno znanost in se je praznoprav posvetil zgolj temu pomembnemu področju. Bil je tako tudi eden od ustanoviteljev revije *Proteus* in njen urednik 23 let. O tem se pogovarjamo. Skupaj z njim se spominjamo njegovega prvega prirodozlovnega spisa »Materija in energija v sodobni fiziki«, ki je izšel leta 1922 v Ljubljani, pa spisa »Boskovičeva nauka«, ki je prav tako izšel v Ljubljani, in vse to v dobi, ko so ga italijanske oblasti suspendirale kot srednješolskega profesorja in kasneje za kazen upokojile za tri leta, ker se je uprl vodstvu idrijske realke, kjer je poučeval, oziroma italijanskemu ravnatelju, pod katerim se je razbohotil ne red. Toda v ospredje vendarle ves čas vztrajno prihajajo, bi rekli, politična vprašanja, vprašanja manjšin, ki se jim je dr. Lavo Čermelj načrtno posvetil leta 1924. Od tod dalje se to njegovo zanimanje ni nikdar pretrgalo.

V rokah imamo eno od več kot 80 knjig politične (to je zgolj manjšinske) in naravoslovne vsebine, ki jih je doktor spisal v svojem plodnem življenju; knjigo, ki jo sam šteje za svoje poglavito delo, knjigo, ki velja za nekakšno biblijo za slovenska in hrvaška manjšinska vprašanja. Tu je »Boj na življenje in smrt narodne manjšine«, ki je izšel v angleščini, ada bi tudi svet zvedel za stvarni. Vsebinske knjige je

zgodovina Jugoslovanov pod Italijo od leta 1918 do 1936. Dve leti kasneje je izšla v francoščini (»vo slovenščini je verjetno niso tiskali za to, ker so se bali zameriti Italiji«). Francosko izdajo so na pritisk italijanskih oblasti že tiho zaplenili, tako da jo je bilo moč kupiti samo »pod klopijo«. Kasneje so sledile še dopoljene izdaje v angleščini, francoščini in ruščini. Treba je povedati, da je to delo dr. Čermelja odigralo tudi netipično diplomatsko vlogo na evropski mirovni konferenci leta 1946 v Parizu in še prej na pripravljani konferenci petih zunanjih ministrov leta 1945 v Londonu. Bila je pomembna pri reševanju naših mejnih in ozemelskih vprašanj.

Leta 1965 je delo izšlo tudi v slovenščini in sicer z naslovom »Slovinci in Hrvatje pod Italijo«.

Kaj se izpostavlja kot posebnost pri človeku, ki se v vsaki posameznosti, ki so nam znane, do potankosti izjema z zgodovino? Ali trpiti iz toka zgodovine debele bloke in jih drobiti posebej na Čermelje, in posebej v okolja, na katera so ti Čermelji odzvanjali, in nato še na tako imenovane objektivne svetovne zgodovinske okoliščine kot najsplošnejši okvir? Nič posebnosti, vse posebno in izjemno. Vzemimo: dve hiši dalje od njegove rojstne hiše se rodi Ferdinand Bidonec, ena izmed štirih bazoziških bratov (še Zvonimir Miloš, Fran Marušič in Alojz Valenčič), obsojenih na smrt na prejem tržaškem procesu avgusta leta 1930: Bidonec postane tudi profesorjev učenec na ilegalni slovenski trgovski šoli, ki jo je leta leta 1922 ustanovil v zameno za leta 1918 po Italijanih odpravljen redno trgovsko šolo.

Vzemimo naprej: »Ne maram ni slišati tega prokletega imena«, se pridruža leta 1941 visoki komisar ljubljanske pokrajine Grazioli, vprlo profesorja Kosa z ljubljanske univerze, ko mu ta predlaga, naj se rudarski inženir Samo Čermelj, sin našega sogovornika, imenuje za asistenta na fakulteti za rudarstvo.

Vzemimo tudi karakterno noto, ki se pokaže, ko dr. Čermelj, obsojen na drugem tržaškem procesu na smrt, noče napisati prošnje za pomilostitev. Piše jo sam odvetnik in jo odpošlje brez obsojenčevega podpisu. »Nikoli se ne bi ponižal, da bi kogar koli prosil milosti,« pravi. »Sploh nisem nikdar v življenju, tudi pozneje, česar koli kogar koli prosil.«

Odgovor na vprašanje, zakaj je bil življenje naravnal k manjšinskim vprašanjem, je dozdnevno lahko: rojen Tržačan, Slovenec je bil dolgo v avstrijanski sredini tistega boja na življenje in smrt, o katerem piše. Ta okoliščina je pri njem, intelektualcu odprtega duha pač pustila posledice, ki jim moremo slediti daleč nazaj, vtisnjenim v njegova dela. Zdjaj so seveda manjšinska vprašanja na splošno prišla tudi na višjo kolektivno ravnen: njihovo obravnavanje in razreševanje je neodtujljiva pravica in dolžnost vsega matičnega naroda in vse države. Toda borba, kot vidimo in čutimo, še traja. Tu, v enem izmed njegovih del opazimo misel, ki je utegnila pomeniti nekakšen globlji, še dandanes svež pouk za razumevanje njegovih pogledov in tudi bistva same stvari. Takole govori: »Narodnostna vzgoja ne obstaja morda, kakor nekateri menijo, v tem, da vzgojimo v mladini ljubezen do maternega jezika, tu di je ne smemo zamenjati z domorodno ali, če hočemo, državljansko vzgojo. Narodnostna vzgoja je nekaj več, je nekaj širšega, ona združuje v sebi oba omenjena momenta in še drugo v harmonično celoto...«

Primož Zagar

Znanje prodira

V Nišu in Prištini proslavljajo obletnico univerze in visokošolske ustanove — 950 diplomantov je Albancev

Niš, 29. maja (Tanjug). O univerzi v Nišu, na kateri študira zdaj več kot 20.000 rednih in izrednih študentov, lahko mirno rečemo, da je dozorela med dvema kongresoma ZKJ. Kar zadeva študijske pogoje in strokovno usposobljenost predavateljev, je niška univerza postala eno pomembnih visokošolskih središč v Jugoslaviji.

Ko je imela ZKJ deveti kongres, je bilo na niški univerzi manj fakultet, kot jih je danes, predavali pa so v glavnem profesorji iz Beograda, Skopja in Novoga Sada. Univerza ni imela študentskih domov, univerzitetne knjižnice, niti svojih institutov za znanstveno-raziskovalno delo. Takrat je na njej študiralo le nekaj manj študentov kot danes.

V času IX. do X. kongresa je univerza v Nišu dobila fakulteto za varstvo pri delu, ki je edina te vrste ne samo v državi, ampak tudi v Srednji Evropi. Odprla je tudi filozofsko fakulteto, pravna, ekonomska in stomatološka pa so se osamosvojile.

Univerza v Nišu ima zdaj 450 rednih profesorjev in asistentov, med njimi jih je 130 z magistrsko diplomiro in doktorskim naslovom. Več deset predavateljev in asistentov pa si bo ta naziv pridobilo letos ali prihodnje leto. Tako bo univerza v Nišu, če

prav spada med najmlajše v državi, izpolnila v predvidenem roku vse pogoje iz zakona o visokem šolstvu SR Srbije. Položili so temelje tudi za nov študentski dom, ki je dobil ime po velikem voditelju oktobrske revolucije Vladimiru Iljiču Leninu. Gradijo štiri stanovanjske stolpce in restavracijo za družbeno prehrano kot tudi vrsto pomožnih objektov za več sto študentov.

Univerza v Nišu zelo uspešno sodeluje z gospodarstvom v vsej jugovzhodni Srbiji. Gospodarstvo v celoti vzdržuje posamezne fakultete.

V Prištini so študentje in profesorji odnotne višje pedagoške šole s priložnostnimi slovesnostmi, koncerti in razstavami ter dramskimi nastopi proslavili 15 let dela te prve visokošolske ustanove na Kosovu in s tem dali svoj prispevek k letošnjim manifestacijam in X. kongresu ZKJ.

Višja pedagoška šola je temeljni kamen v razvoju fakultet in univerz v Prištini. Delati je začela oktobra 1958. Iz nje so zrasle filozofske in prirodoslovne - matematične fakultete, lani pa tudi akademija likovnih umetnosti.

V pogovoru z novinarji je direktorica šole, profesorica Rada Zajmi povedala, da je od ustanovitve, ko je imela šola le 14 študentov, pa do danes diplomiralo skoraj 2200 študentov, med njimi 950 albanske narodnosti. Ta številka pa je še precej večja, če upoštevamo diplomante višjih pedagoških šol v Prištini in Djakovici, ki sta prav tako zrasli v samostojni ustanovi iz prištinske šole. Člani te delovne skupnosti že razmišljajo o tem, da bi šola prešla v pedagoško fakulteto. To bi bila edinstvena pedagoško-raziskovalna ustanova v državi, ki bi pripravljala vzgojitelje za delo v osemletkah.

Kamere so že pripravljene

Po »Pastirih« in »Letu mrtve ptice« bomo letos morda doživeli še premiere štirih celovečernih filmov

Ni odveč, če zapišemo, da je v slovenski filmski proizvodnji zavel pomladni veter. Razloga za takšno trditve sta dva. Prvi je v preprostem dejstvu, da je Rajko Ranfil pravkar pričel snemati svoj drugi celovečerni film po lastnem scenariju z naslovom »Pomladni veter« — in drugi, ker takoj za njim štarta Milan Ljubič in za Ljubičem Matjaž Klopčič, za Klopčičem pa France Stiglic.

Ranfil »Pomladni veter« črpa denar še iz lanskih sredstev, ostali trije pa iz letošnjega srednjeročnega načrta, ki dopušča snemanje treh celovečernih in dveh kratkometražnih filmov.

Ranfil, Ljubič in Klopčič so posegli po znanih igralcih iz drugih republik.

V »Pomladnem vetru« nastopata v dveh glavnih vlogah Marinko Sežec (Sutjeska, Partizan) in Mira Nikolić, čeprav so tudi Marko Simčič, Marjeta Gregorčič, Boris Kralj, Polona Vetrin in Janez Hočevar prišli do takimimovanih glavnih vlog.

Ker bo za kamero pri Ranfilov in Ljubičevem filmu stal Jure Pervanja, bo

Ljubič začel snemati svoj film takoj, ko bodo Ranfilovi kadri posneta, in to najbrž 20. junija. Hkrati pa režiser čaka na Ljubišo Samardžića, ki je sprejel glavno vlogo in trenutno še snema za beograjsko televizijo nadaljevanke »Dimitrije Tucovica«.

Samardžić bo zaigral v Ljubičevem filmu vlogo Golega. Naslov »Čudoviti prah« po romanu Vjekoslava Kaleba. Poleg Samardžića bo igral mladi igralec mladinskega gledališča iz Ljubljane Silvo Božić, ki smo ga videli v epizodni vlogi v »Letu mrtve ptice«.

Dvajsetega julija začne s delom Matjaž Klopčič, ko bo v Ljubom Tadićem in Mileno Zupančičem v glavnih vlogah naredil zgodovinski zapis o ljubljanskem potresu z naslovom »Straha«.

V septembru pa se bo z literarno predlogo Miška Kranjca »Povest o dobrih ljudeh« spopadel France Stiglic. Tako Ljubitelji slovenskega filma so to pot lahko zadovoljni. Tudi z izbiro tematike, saj sega v čisto sodobno življenje študentske Ljubljane, prve ljubezni (Pomladni veter), pa v vojni čas (Čudoviti prah) in med literaturo (Povest o dobrih ljudeh), medtem ko bo Klopčičev film zgodovinski. Ker se je odločil posneti skoraj ves film v ateletju, ne bo (kot je zlobno pripomnil neki kolega) Ranfilova Ljubljana iz »Pomladnega vetra« zgodovinski film, ker za njim Klopčič Ljubljane pač ne bo podrl.

Najbrže vas zanimajo še cene omenjenih filmov: Ljubičev »Čudoviti prah« — 235 milijonov, Stigličeva »Povest o dobrih ljudeh« — 280—300 milijonov, Klopčičev »Straha« — 340—350 milijonov in Ranfilov »Pomladni veter« — 230 milijonov.

Starih, seveda!

BARBARA GORIČAR

STUDENTOVSKA LJUBLJANA — Marinko Sežec in Vera Nikolić v novem filmu Rajka Ranfila »Pomladni veter«.

Uspehi presegli načrte

Industrijska proizvodnja v Srbiji do aprila večja za 12,6 odst.

BEograd, 29. maja (Tanjug) — IS Srbije je ocenil, da so rezultati gospodarjenja v prvih štirih mesecih presegli načrte. Industrijska proizvodnja je v primerjavi s prvim trimescem lanskega leta večja za 12,6 odst., v aprilu pa za 13 odst. Zaposlenost nenehno narašča, enako tudi produktivnost dela v vseh selektorih gospodarstva. Naraščajo nominalni in realni OD. Tudi kmetijska proizvodnja v republiku bo verjetno nad povprečjem.

Te rezultate pa nekoliko zasedenosti nepredvideno hitro naraščanje cen, uvoz reprodukcijskega materiala in živili. IS se je zavzel za to, naj bi delovne organizacije poleg tega — ob sistemskih ukrepih — napele vse sile, da bi prebrodili težave.

Člani IS so se zavzeli za racionalizacijo uvoza.

Visoka rast v industriji

Industrijska proizvodnja SRS bo maja letos za 10 % večja kot lani

Kot govore napovedi slovenskih industrijskih podjetij, ki jih je zbral zavod SR Slovenije za statistiko, se bo industrijska proizvodnja v Sloveniji letos maja v primerjavi z lanskim majem povečala za 10 odstotkov, v primerjavi z letošnjim aprilom pa za 2,4 odstotka.

Vendar pa kaže takšno gibanje kljub temu na nekoliko bolj umirjeno rast. To nam kaže povečevanje industrijske proizvodnje v primerjavi z enakimi meseci lani, pa tudi povprečje proizvodnje v letošnjih letih s povprečjem laniških mesecev. Tako se je slovenska industrijska proizvodnja povečala letos januarja v primerjavi z lanskim januarjem za 9,8 odstotka, februarja letos v primerjavi z lanskim februarjem za 11,3 odstotka, marca letos v primerjavi z lanskim marcem za 10,5 odstotka; ter aprila letos v primerjavi z lanskim aprilom za 13,5 odstotka.

ILJA POPIT

Za dom že večina sredstev

Za dom borcev v mladine v Kumrovcu 11.059.000 din iz SRS

LJUBLJANA, 29. maja — Za gradnjo spominskega doma borcev in mladine Jugoslavije v Kumrovcu smo do zdaj v Sloveniji zbrali 11.059.000,75 dinarjev ali 73,72 odstotka predvidenih sredstev.

Vsi člani odbora so ugotovili, da zbiralna akcija zelo dobro poteka in pri tem pomagali vse, ki so pomagali, da smo na področju republike Slovenije v slabem področju letu zbrali nekaj manj kot tri četrtine potrebnega denarja. Ob tem pa so člani odbora poudarili, da v 11 občinah še vedno niso zbrali niti 50 odstotkov dogovorjenih sredstev ter pozvali organizacije v kolektivih, krajevnih in družbenopolitičnih skupnostih, da se vključijo v akcijo. Sicer do konca leta ne bomo zbrali še preostalih štirih milijonov dinarjev, ker mora Slovenija po dogovoru za gradnjo doma in ureditev okolice prispevati 15 milijonov dinarjev.

V nekaterih slovenskih občinah so že zbrali ves denar.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

KOLESARSTVO

V 14. ETAPI DIRKE PO ITALIJI

Eddy Merckx v roza majici po hudi krizi J. Fuenteja

Do odločilnega napada na španskega kolesarja je prišlo po zaslugi Italijana Baronchellija

SANREMO, 31. — Jose Manuel Fuente je danes zgubil roza majico. To ne bi bilo samo na sebi nič posebnega, če bi prišel na cilj z nekaj minutami zaostanka, toda v Sanremu je prišel s preko desetiimi minutami zamude, potem ko je postal v boj najprej dva svoja moža (po prvem lažjem vzponu), nato pa poglaval v zasledovanje svojo ekipo. Logično je, da je do njegovega strahovitega poraza prišlo zaradi zgrešenega taktičnega načrta, res pa je tudi da so vsi že prej predvidevali, da bo Merckx prav v tej etapi sprožil svojo ofenzivo na roza majico. Zgodilo se je točno po predvidevanjih, vendar pa je odločilni napad sprožil mladi italijanski kolesar Gianbattista Baronchelli. Belgijci in španski as sta mu najprej pustila uiti, čeprav je bil Italijan tisti, ki je pognal v zasledovanje Merckxa, ki je s svojim protinapadom presenetil Fuenteja in tovariše. Španec je nato na zadnjem prelazu zašel v hudo krizo in vsa njegova upanja na končno zmago so praktično splahnela. Zgoditi bi se moral res čudež, da bi Fuenteja na vzponih uspelo nadoknaditi za zamudo, ki jo ima za roza majico na skupni lestvici.

Presenetil pa je danes mladi Baronchelli, za katerega mnogi menijo, da je nova zvezdaja zvezda italijanskega profesionalnega kolesarstva. Mladi Italijan, ki je lani prepričljivo zmagoval na preneka-terih težavnih amaterskih preizkušnjah, ni danes razočaral svojih privrženec, čeprav je pri vzponu na vrh Bignoneja laže zaostal, kar pa je nadoknadil pri spustu proti Sanremu, kjer je bil med četverico ubeznikov najhitrejši Perletto, ki je prav v zadnjem delu današnje etape ubežal svojim tovarišem in se sam predstavil na cilju. Drugi je

prispejal na cilj Panizza, nakar si je Baronchelli zagotovil zmago v sprintu za tretje mesto. Z več kot dvema minutama zaostanka so nato prišli na cilj vsi najboljši, s izjemo Fuenteja, ki je danes doživel svoj popoln polom.

Vrstni red 14. etape:

- Perletto, ki je 190 km prevozil v 5:21:58" s p.h. 35,406 km/h
- Panizza
- Baronchelli
- Uribe Zubia
- Lopez Carril
- Bitossi
- De Vlaeminck
- Conti
- Moser
- Gimondi

Skupna lestvica po 14. etapi:

- Merckx 70:47:34"
- Baronchelli G. B. 70:47:34"
- Gimondi 70:47:34"
- Moser 70:47:34"
- De Vlaeminck 70:47:34"
- Battaglin 70:47:34"
- Conti 70:47:34"
- Petersson 70:47:34"
- Bitossi 70:47:34"
- Uribe Zubia 70:47:34"
- Kuiper 70:47:34"
- Riccomi 70:47:34"
- Fuente 70:47:34"
- Lopez Carril 70:47:34"
- Poggiali 70:47:34"

Skupna lestvica za gorsko nagrado:

- Fuente 150 točk
- Perletto 110
- Merckx 70
- Uribe Zubia 60
- Lazcano 50

KOŠARKA

Dom spet poražen

Radici Arte — Dom 80:51 (28:20)

DOM: Dornik 13, Čubelj 15, Kont 15, Terčič 2, Semolič 3, Brešan 3. Tudi v predzadnji tekni košarskega prvenstva za naraščajnike je gorški Dom okusil grenkobo poraza. Z okrnjeno postavo (trener Tomsic je namreč imel na razpolago samo 6 igralcev) se domovci ni mogli zoperstaviti tako homogeni ekipi kot je Arte. Tekmo so slovenski fantje začeli zelo dobro in so bili popolnoma enakovredni tekme svojim nasprotnikom. Igrali so počasi, zavedajoč se, da je to edini način, ki bi jim omogočil, zaradi pomankanja rezervnih igralcev, kolikor toliko omiliti poraz.

Drugi polčas so naši fantje začeli še bolj in se zelo približali

nasprotniku, ki je moral zaradi vrste osebnih napak svojih igralcev zelo pazljivo igrati. To je bil trenutek, ko bi morali domovci dati vse iz sebe. Zgodilo pa se je prav obratno. Naivne napake so se kar vrstile, kar je nasprotnik s hitrimi protinapadi izkoristil in dosegel na ta način v zadnjih petih minutah skoraj 20 košev, domovci pa le kakih pet.

Willy Prinčič

TURNIR PRIJATELJSTVA

Zmaga kadetov Bora

V tretjem kolu košarskega »Turnirja prijateljskega« Bor prepričljivo premagal peterko Don Bosca z 61:50 (27:24).

Arezzo - Spal X
Atalanta - Parma 2
Brescia - Bari 1 X
Como - Perugia 1
Novara - Varese 2
Palermo - Catanzaro 1 X
Reggina - Ascoli 2
Ravenna - Avellino X
Taranto - Catania 1 X 2
Ternana - Brindisi 1 X
Lucchese - Sambened. 1
Casertana - Pescara 1 X 2
Salernitana - Lecce 1 X

Šahovski klub Gorica in di-
rekcija ENAL Gorica sta priredila v nedeljo, 26. maja, v dvorani na goriskem gradu VIII. mednarodni ekipni hitropotezni šahovski turnir za »Pokal mesta Gorice«. Vabljeno so bila vsa šahovska društva iz Furlanije - Julijske krajine, Sloven-
skega primorja in Korške. Zal se ekipe Korške letošnjega tekmo-
vanja niso udeležile. Na tekmo-
vanje je nastopilo 19 štiričlanskih ekip in

NA MEDNARODNEM ŠAHOVSKEM TURNIRU V GORICI

Tržaški šahisti premočno zmagali

Od slovenskih predstavnikov je bila najboljša Idrija

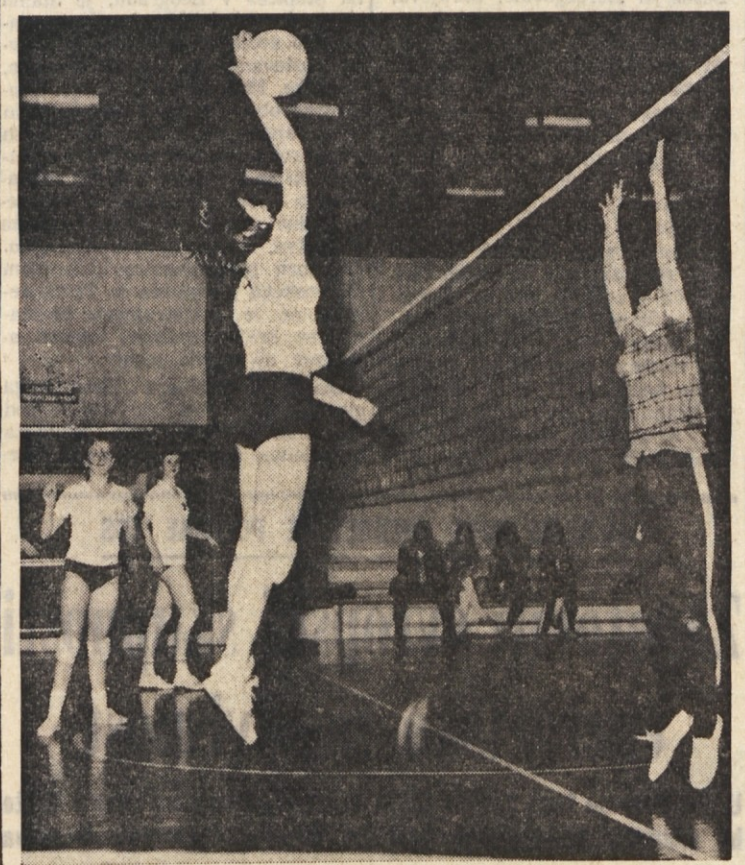
sicer 11 italijanskih in 8 primorskih. Šahisti Trsta v A in B ekipi so potrdili vlogo favoritov in so si že na startu priborili veliko prednost, ki so jo obdržali do konca. Zmagovita ekipa Trsta A je igrala v postavi: Filipovič, Rupeni, Battisti in Selleni in zbrala 63,5 točke, drugi so bili šahisti Trsta B s 63 točkami. V borbi za tretje mesto je ekipa Nove Gorice (Rusjan, Mitič, Nardin in Grčić), ki je edina premagala Trst A z 2,5 proti 1,5, dolgo držala prednost pred Idrijo (Kovač, Bevk, Semrl in Črnobrnja), ki se ji je v finalu nevarno približala. Poraz Nove Gorice proti Trstu B s 0:4 je bil odločen, da si je ekipa Idrije z minimalno prednostjo pol točke zagotovila tretje mesto. Od ostalih ekip velja omeniti še ekipo Tržica B, ki je zasedla visoko peto mesto. Od slovenskih ekip so se dobro uvrstili: Sežana na šesto mesto, Anžovo na osmo in mlada ekipa »ETA« Cerkljo, ki je prvič nastopila na tako močnem tekmo-
vanju, na 11. mesto.

KONČNI VRSTNI RED:

1. Trst A 63,5, 2. Trst B 63, 3. Idrija 55,5, 4. Nova Gorica A 55, 5. Tržica B 48, 6. Sežana 47, 7. Gorica A 46, 8. Anžovo 40,5, 9. Tolmin 39, 10. Nova Gorica B 36, 11. ETA Cerklje 35, 12. Gradisce 35, 13. Gorica B 30, 14. Pordenon A 21,5, 15. Tržica A 21,5, 16. Studenti Gorice 19,5, 17. Pordenon B 18, 18. Fogliano 10,5, 19. Senožeče 4 točke.

Deset prvovrščenih ekip je bilo nagrajenih s pokali in spominskih kolajnam. Prireditelji je poskrbel, da so se gostujoči igralci kar najbolje počutili. Za vse udeležence je pripravil kosilo, prav tako pa so vsi dobili turistične prospekte mesta Gorice. Tekmovanje je znova potrdilo dobre prijateljske odnose, ki vladajo med šahisti sosednih narodov.

Silvo Kovač

Odbojkarstva prvenstva so se, z izjemo mladinskih, vsa že zaključila

ODBOJKA

DANES V ZGONIKU

Štiri odbojarske ekipe v boju za »Kraški pokal«

Poleg domačinov bodo nastopili še tržaški Libertas ter slovenska drugoligaša Izola in Kanal

Danes bo priredil športni krožek Kras ob priliki 10. občinske vinke razstave odbojarski turnir za »Kraški pokal« in članski ballarski turnir za »2. kraški pokal«. Obe tekmovalni (in tudi jutrišnje namizni) tekmovalni za »5. kraški pokal« se bosta odvijali pod pokroviteljstvom Združenja slovenskih športnih društev v Italiji ob praznovanju 50-letnice organizirane telesnokulturne dejavnosti v zamejstvu.

Danes popoldne ob 15. uri se bodo na zgornjem odprtem odbojarskem igrišču zbrale moške šesterecke Izole, Salonita iz Kanala, Libertas iz Trsta in domača Krasa. Tekmovanje bo potekalo po standardnem sistemu dveh polfinalnih tekem in dveh finalnih srečanj za 3. oziroma 1. mesto.

Če proučimo tekmovalne možnosti nastopajočih moštev, ni nobene dvoma, da bosta ligaša iz matične domovine pobrala levi delež na tem turnirju in da bo končno prvo mesto domena med Izolo in Salonitom. Obe šesterecki sta namreč zelo uspešno nastopili v drugi zvezni ligi in sta se uvrstili v zlato sredino končne lestvice, takoj za najmočnejšimi ekipami. Tudi obratno: njihovi medsebojni srečanja je nekako v ravnotežju, saj je v letošnjih prvenstvenih spopadih v Kanalu zmagal domači Salonit, v povratnem kolu pa se je Izola po napeti in izenačeni borbi oddolžila

za poraz v prvi tekmi. Zmagovalec današnjega turnirja za »Kraški pokal« je tako res težko in tvegano napovedati.

Vsaj na papirju nimata ostali dve šesterecki možnosti, da bi lahko ogrozila končno zmago primorskih predstavnikov z onstran meje. Tržaški Libertas je nesrečno zaključil prvenstvo B lige na repu lestvice in si je zastavil cilj, da obnovi in pomladi svoje vrste. Ista usoda je doletela Kras v C ligi, čeprav vse kaže, da se bodo predstavniki zgornje občine rešili pred izpadom v nižjo ligo zaradi presnovne italijanskega tretjeliškega prvenstva. Po pričakovanjih se bosta torej Libertas in Kras borila za 3. mesto in simbolično premoč v tržaškem merilu.

Tekme, ki bi morale biti na dobri tehnični ravni, bodo sodili sodniki FIPAV, posamezna srečanja pa bodo odigrali na dva zmagana seta. Športni užitek je torej že vnaprej zagotovljen in prav gotovo bodo odbojarski sladokusci prišli na svoj račun. V primeru slabega vremena bodo turnir odigrali po istem razporedju v nabrežinski občinski telovadnici.

SPORED
ODBOJARSKEGA TURNIRJA
15.00 — Izola — Libertas Trst
16.00 — Salonit Kanal — Kras
17.00 — finale za 3. mesto
18.00 — finale za 1. mesto
19.00 — nagajevanje

Članski ballarski turnir za »2. kraški pokal«

Drevi ob 19. uri se bo na dveh stezah v Zgoniku začel tudi članski ballarski turnir za »2. kraški pokal«. Tekmovalce bodo dvojice, sestavljene izključno iz članov zgornjega krožka. Prijave in vpisnine sprejemajo v gostilni Guštin do ene ure pred pričetkom tekmovalja. Organizator predvideva, da bodo drevi odigrali vsaj prvo izločilno kolo, medtem ko se bo turnir nadaljeval še jutri zjutraj ob 9. uri.

-bs-

KOŠARKA

V PRVI MOŠKI DIVIZIJI

Borovce čaka težka naloga

V 10. kolu prvenstva prve divizije bodo borovci jutri igrali proti Ferrovitariu, ki je povsem nepričakovano zgubil prvi zadržanje na lestvici, ekipi Edere (49:53). »Plavi« so tako ostali sami na vrhu lestvice, kajti Lloyd Adriatico v nedeljo ni igral, kar je bila telovadnica San Sergia zasedena. Po šesti zaporedni zmagi bodo torej naši košarkarji startali na nov par točk, da bi se ohranili na vrhu lestvice. Vsi se zavedajo, da jih proti Ferrovitariu čaka težka naloga, saj ne smemo pozabiti, da je Ferrovitariu v prvem delu zadal porazem visok poraz (77:55). Takrat pa so naši predstavniki igrali v toplem okoliščini, ki so imeli pred 20 leti neprimerno večji pomen kot danes. Italijane so tudi povsod svozili, ker so svojo ekipo krepili s tujimi igralci. Na kvalifikacijah za svetovno prvenstvo 1. 1958 so jih tako v Belfastu Irca celo pretepeli po končani tekmi. Nič boljše ni bilo 1. 1962 v Čilu, kjer so za Italijo igrali kar štiri tujci (Altanini, Sormani, Maschio in Sivori). SP leta 1966 je v sami zgodovini svetovnega nogometa. Izločitev s strani Severne Koreje pomeni največje po-
nožanje v zgodovini italijanskega nogometa.

Pravi nogometni navijači — ti isti ki ne zmorejo treznega presojanja — računajo letos na končno zmago. Logika je enostavna: z drugega mesta v Mehiki se lahko pride samo na prvo.

Na letošnje prvenstvo se je Italija uvrstila s temi rezultati:

Luksemburg — Italija 0:4, Švica — Italija 0:0, Italija — Turčija 0:0, Turčija — Italija 0:1, Italija — Luksemburg 5:0, Italija — Švica 2:0.

Pripomniti pa je treba še, da je sodnik Piculin večkrat oškodoval

kontovelsko moštvo in to prav v najbolj kočljivih trenutkih.

VARESE, 31. — Na košarskem turnirju za evropski pokal narodov je Italija premagala Jugoslavijo z 88:72 (50:37).

ODBOJKA

ZA VSTOP V VIŠJO LIGO

Ekipa Kontovela

favorit v tekmi s Faritom

Odbojarska prvenstva v sezoni 1973/74 so se praktično zaključila. Poleg običajnih mladinskih iger, ki so se pričele pred kratkim, so na sporedu še odločilni spopadi za napredovanje. Prvenstvo druge divizije se je končalo preteklo soboto in med našimi šesterecki je dosegel največji uspeh Kontovela, končni zmagovalec v skupini »B«. Kontovelske so premagale vse nasprotnice, razen Združenja šolskih športnih društev, katerim so morale prepustiti izkupicek zaradi nespornosti pri urniku srečanja. Kljub temu spodrslija so Kontovelve povsem zasluženo osvojile prvo mesto na lestvici in imajo tako pravico do neposrednega srečanja z zmagovalcem druge skupine (s prvo ekipo FARTIT). Kontovel je v tem srečanju favorit.

Predstavljamo finaliste svetovnega nogometnega prvenstva

Italija: najstarejša ekipa na SP

Zaradi naporenega državnega prvenstva so igralci precej utrujeni

Kot je razvidno iz pregleda rezultatov prejšnjih svetovnih prvenstev, je bila Italija pred vojno prava velelisa. Na to je odločilno vplivala zgodnja uvedba poklicnega nogometa.

Že v tistih časih je imela Italija navado, da je uvažala iz Južne Amerike izseljene Italijane in z njimi znatno okrepila ekipo. Poklicni nogometa, ki se je v povojni dobi zelo razpasel, je seveda omogočil mnogim državam, da so dohiteli nekdanjo italijansko raven, veliko pa je dejanskemu italijanskemu upadanju pripomogla tudi letalska nesreča, ki je uničila celotno ekipo Turina in z njo ogroženo državne vrste.

Svetovno prvenstvo 1. 1950 zato ni bilo uspešno, štiri leta kasneje pa jih je gladko izločila skromna Švica. Naslednja leta so bila za italijanski nogomet najslabša. Ekipa ni imela nobene značilnosti v igri in zgubila je v mnogih prijateljskih tekmah, ki so imele pred 20 leti neprimerno večji pomen kot danes. Italijane so tudi povsod svozili, ker so svojo ekipo krepili s tujimi igralci. Na kvalifikacijah za svetovno prvenstvo 1. 1958 so jih tako v Belfastu Irca celo pretepeli po končani tekmi. Nič boljše ni bilo 1. 1962 v Čilu, kjer so za Italijo igrali kar štiri tujci (Altanini, Sormani, Maschio in Sivori). SP leta 1966 je v sami zgodovini svetovnega nogometa. Izločitev s strani Severne Koreje pomeni največje po-
nožanje v zgodovini italijanskega nogometa.

Pravi nogometni navijači — ti isti ki ne zmorejo treznega presojanja — računajo letos na končno zmago. Logika je enostavna: z drugega mesta v Mehiki se lahko pride samo na prvo.

Na letošnje prvenstvo se je Italija uvrstila s temi rezultati:

Luksemburg — Italija 0:4, Švica — Italija 0:0, Italija — Turčija 0:0, Turčija — Italija 0:1, Italija — Luksemburg 5:0, Italija — Švica 2:0.

KOLESARSTVO

NA JUTRIŠNJIH DIRKAH

A. Macarol in Petelin merita na prva mesta

Naraščajnike in mladince čaka trda naloga

Kolesarji lonjerskega kluba Adria bodo jutri nastopili na dirkah v štirih različnih krajih. Veterani bodo, po lonjerskem tekmovalju pred dvema tednoma, nastopili v Pordenonu, kamor bodo odpotovali v okrnjeni postavi, saj ne bo v njihovi sredi kapetana moštva Maverja.

Ekipo bo vodil Macarol, ki ima v jutrišnji valovitih progah precej dobrih možnosti za uspeh, predvsem če bosta tudi Bonanno in Vizintin v dobri formi.

Petelin bo nastopil s amaterji 1. in 2. kategorije v Medeji. Dirka se bo najprej odvijala na krožni progah v tem furlanskem kraju, nato pa bodo kolesarji zavili proti Gradiscu, Zagraju ter na Vrh, odkoder se bodo nato spet spustili proti cilju v Medeji. Petelin ne bi smel na tej dirki razočarati, saj se nahaja v odlični formi in se vestno pripravljajo na delovno prvenstvo, ki bo čez teden dni pri Čedadu.

Po kraški planoti okrog Doberdoba bodo vozili zjutraj tudi naraščajniki, Dirke, ki bo imela start v Ronkah, se bosta udeležila tudi Ota in Gorup, ki nista že nekaj tednov nastopala, sta pa vseeno v zadovoljni formi, saj sta vestno trenirala. Proga bo zelo trda, vendar bi morala mlada kolesarja vzdržati do konca.

Mladinci pa bodo odpotovali v S. Daniele, kjer bodo tekmovali na krožni dirki. Najbolje je pripravljeni Sossi, vestno trenirata tudi Cok, medtem ko je Bonanno zašel v lažjo krizo.

ATLETIKA

NEY WORK, 31. — Kenjlec Ben Jipsho je na velikem atletskem profesionalnem mitingu v New Yorku dosegel dober rezultat v teku na eno miljo s časom 3:56"6, kar predstavlja 3. najboljši svetovni sezonski dosežek in petega vseh časov na pokritih tekmovalnih stezah.

Združeni slovenskih športnih društev v Italiji iskreno čestita Slovenskemu planinskemu društvu iz Trsta ob 70-letnici njegovega obstoja in mu zeli še obilo uspehov pri njegovem nadaljnjem delovanju.

TOTIP

1. — prvi	1	2
2. — drugi	2	1
3. — prvi	1	1
4. — drugi	1	2
5. — prvi	1	2
6. — drugi	1	1

DOMAČI ŠPORT

DANES

SOBOTA, 1. junija 1974

ODBOJKA

10. KRAŠKI POKAL
15.00 v Zgoniku
Prireja Kras
BALINANJE
2. KRAŠKI POKAL
19.00 v Zgoniku
Prireja Kras

JUTRI

NEDELJA, 2. junija 1974

BALINANJE

2. KRAŠKI POKAL
9.00 v Zgoniku
Prireja Kras
NAMIZNI TENIS
5. KRAŠKI POKAL
9.00 v Zgoniku
Prireja Kras

ODBOJKA

2. ZENSKA DIVIZIJA
10.30 v Trstu, Ul. Della Valle
FARIT — Kontovel
KOŠARKA
1. MOŠKA DIVIZIJA
10.30 v Trstu, stadion »1. maj«
Bor — Ferrovitari

KOLESARSTVO

VETERANI
14.30 v Pordenonu
Sodeluje tudi Adria
AMATERJI
14.30 v Medeji
Nastopa Adria

MLADINCI

9.00 v S. Daniele del Friuli
Tekmuje tudi Adria

NARAŠČAJNIKI

9.30 v Ronkah
Nastopa tudi Adria

TONE SVETINA

106.

Najtežji je bil prvi raztežaj. Se bolj nerodno pa je bilo prekanje stene z ranjenim do Nemškega stebra. S Karlom, ki si je lahko sam pomagal, je šlo kar dobro. Eden ga je imel na vrvi in ga spuščal pred seboj. Seveda, brez zmerjanja ni šlo in tudi preklinjali so na debelo. Kamenec se je prožilo, včasih so se zapletle vrvi. Toda ranjenec je bil potrpečljiv na svoji novi poti v življenje...

Nebo se je pooblačilo, z visoke svine so padale redke debele kaplje. Zavel je mrzel veter. Bal so se, da jih bo noč zatekla v steni. Utrujenim so sredi nemške smeri prišli na pomoč še štirje plezalci domačini.

Kljub temu je reševanje trajalo do noči. Po vsej steni se je razlegalo vpitje — Joževa povelja, ki so vodila skladno popuščanje obeh vrvi, in delo tistih dveh, ki sta bila navezana h kolu z ranjencem.

Ponoči so reševalci odnesli ranjenca naprej, da bi čimprej prišel v bolnišnico. Karl, Miha in Joža pa so ostali v Vratih. Tirolec je bil ves iz sebe od veselja, da je rešen iz skoraj brezupnega položaja s tako majhnimi posledicami. Ni vedel, kako naj se jim odloži. Hvalil je slovenske plezalce in lepoto gorja. Naročil je vina za vse, kar je bilo planincev v koči. Joža pa je bilo zanimivo, kako se je zljubl v kolo. Joža pa je bilo zanimivo, kako se je zljubl v kolo. Joža pa je bilo zanimivo, kako se je zljubl v kolo.

majal navzdol po kolovozu. Odtoklo mu je precej krvi, zato je vse bolj pogosto počival. Ključal bi bil, pa je bil še predaleč od ljudi. Počasi ga je objemala slabost. Šele ko se mu je začelo megličiti pred očmi, je nekajkrat ključal, potlej pa je obležal. Ti kriki so opozorili kmeta, ki je prišel v gozd po stelo. Odpeljal ga je v dolino.

Naslednji dan so se poslovili kot prijatelji. Saj so gore za to, da ljudi zbližujejo. Danes ti, jutri on... Nihče ne ve, kdaj mu bo kdo potreben. Karl je povabil Joža in Miha, da ga obiščeta na Tirolskem, kjer ima v gorah marsikatero težavno prvenstveno smer. Potem je segel v žep in vzel iz njega uro.

»Vam jo lahko dam v spomin in zahvalo?«
Odpri je pokrovček in pokazal vezano ime in priimek. Joža se je branil, pa jo je naposled moral vzeti. Ko sta bila z Miho sama in se je Nemec odpeljal z vlakom, je rekel: »Kak so čudna pota usode!«
Miha je majal z glavo.

»Neverjetno! Sicer pa nekateri Nemci niso tako nerodni, kot se zdijo; zlasti če imaš z njimi kaj skupnega, se dajo pogovoriti!«

»Ta mi je bil že takrat všeč. Saj veš, če mi ne bi bil, bi mu bili mirne duše prevrtili glavo, kot so jo Nemci marsikomu od naših in bi jo tudi meni, če bi me bili ujeli! Vseeno pa jih ne vidim prav rad,« je dodal.

»Ker se jih bojiš, da nas ne bi prehiteli ne?!«

»Nekajkrat so nas že. Pa kaj, ko jim stene ne moremo zapreti!...«

»Tako je. Gore so ustvarjene za vse ljudi, vsi lahko po njih lažijo in plezajo. Oni pri nas, mi pri njih v Centralnih Alpah!«

»Saj, saj, Miha! Toda stebel, ki sem ti ga že kazal, bi rad preplezal pred tujci... Se bodo prišli, boljše... Zato sem mislil nate, da bi šel z menoj.«

»Name?« je bil presenečen Miha.

»Da, nate! Nič me ne glej tako čudno! Kar reci da, če se ne bojiš, ali reci ne, če se ne čutiš zrelega za stebel!«
»Kaj pa Stane?«
»Nič ni z njim. Odrkel je. Lahko bi nagovoril Pavlo, pa se sedaj nekaj drži in še ne vem, kdaj jo bo minilo...«
»Lahko poskusiva!«
»Pa dajva!«

Krepko sta si segla v roke in jih potresla. To je pri Jožu pomenilo, da drži kot pribito.

Silna napetost ga je dajala tako dolgo, dokler nista bila z Miho na poti k stebri, njegovim nedoseženim sanjam. To je bila vitka, navpična skalna tvorba na skrajnem zahodnem koncu osrednjega stebra.

V zraku je že zjutraj visela sopolica, ki je grozila s spremembo vremena. Kljub temu sta šla. Plezala sta molče. Joža je bil tako razpaljen, da bi naskočil tudi nebo. Mislil si je: človek mora iskati samo tisto, česar še ni izgubil in dokler ni dobil. Čemu bi hodil za svojo senco, ko gre senca vedno za teboj? Nikoli se ne bosta ne zgrešila ne razšla. Senca samo izgine in se povrne. Zato ji bo zvest. Kdor išče, se mu lahko zgodi, da najde. Kdor pa ne išče, ga bo našlo tisto, kar najmanj pričakuje.

Bil je slabe volje, ker se je bil domislil s Karmen, a je ni bilo. Tudi sporočila ni, kot običajno, kajak je ni, ko ga je pravzaprav naročila. Se ga je naveličala? O tem bi se rad pogovarjal z Miho. Toda ta je molčal in zamišljen plezal za njim.

POMEMBEN KORAK NA POTI MIROLJUBNEGA REŠEVANJA KRIZE NA BLIŽNJEM VZHODU

POL URE PO PODPISU SPORAZUMA O RAZMIKU ČET TOPOVI UTIHNILI NA GOLANSKEM VIŠAVJU

Hladno in protokolarno vzdušje na svečanosti v ženevski palači narodov - Danes
zamenjava prvih ranjencev - V Kairu se danes sestane palestinski nacionalni svet

ŽENEVA, 31. — V sejni dvorani palače narodov v Ženevi sta sirska in izraelska delegacija danes podpisala sporazum o razmiku čet na Golanskem višavju. Svečanost je potekala v hladnem protokolarnem vzdušju, ki dokazuje, kako so Arabci in Izraelci še daleč od dokončnega sporazuma in da sta dogovora o razmiku čet na sirske in sinajski fronti le prvi korak na poti miroljubnega reševanja bližnjega vzhodnega vprašanja.

Delegaciji se nista pozdravili niti vojaško med seboj: vsaka je sedla za svojo mizo in se ozirala okoli, kot da se njo zadeva ne tiče. Izraelska delegacija je podpisala sporazum ob 12.17, sirska pa pol ure kasneje. Svečanost so morali za kratek čas prekiniti, ker so Sirci zahtevali, da se točno spoštuje dogovor in da v dvorani niso prisotni časniki in občinstvo.

Edino predstavnik OZN general Silasvuo, ki je podpisal dokument in s tem jamčil za spoštovanje določil, je spregovoril v uvodu nekaj besed, s katerimi je podčrtal pomen današnje slovesnosti in izrazil upanje, da bodo zainteresirani nadaljevali po dosedanj poti miroljubnega reševanja sporov, ki naj privede do dokončnega in pravičnega mira na Bliznjem vzhodu. Svečanosti so prisostvovali tudi delegacije Egipta, ZDA in SZ.

Pol ure po podpisu sporazuma je orožje na Golanskem višavju

utihnilo. Še davi so topovi in raketo orožje na tem področju peli svojo strašno smrtonosno pesem, in pol ure pred prekinitvijo sovražno streljanje terjalo zadnje človeške žrtve. Izraelsko letalstvo pa je davi napadlo tudi palestinska taborišča na libanonskem ozemlju. Po mnenju komentatorjev bo Tel Aviv sedaj predvsem usmeril svojo napadalnost na Libanon, da ohromi pred začetkom ženevske konference moč palestinskega naroda.

Z izvajanjem sporazuma o razmiku čet se bo začelo že jutri. V Ženevi se bo sestala mešana sirska - izraelska vojaška komisija, ki bo morala do potankosti določiti razmejitvene črte ter se dogovoriti o načinu razmika. Če ne bo prišlo do nepredvidenih težav, bi morala komisija zaključiti svoje delo v petih dneh. Mednarodni Rdeči križ pa je sporočil, da sta dve letali pripravljena, da odletita v Damask in v Tel Aviv za izmenjavo prvih vojnih ujetnikov. Izmenjavi naj bi jih 40, tistih, ki so bili v oktobrski vojni najhujše ranjeni.

Jutri pa bo v Kairu začel zasesti palestinski nacionalni svet, ki bo moral vzeti v pretres dosedanj razvoj bližnjevzhodne krize in odločiti o prihodnji politični akciji, predvsem pa rešiti vprašanje: udeležiti se ali ne ženevske konference ob strani delegacij Egipta, Sirije in Jordanije. V komentarju k temu pomembnemu dogodku ugledni

ni kairski list »Al Ahram« piše, da še nikoli kot doslej niso bili Palestinci pred bolj dramatično izbiro med življenjem in smrtjo. V tej zvezi pa jih poziva, naj ne zavrnejo prvega sadu (konferenca) njihovega boja, v katerem so prešli toliko krvi.

Palestinske organizacije si niso enotne v ocenjevanju položaja in o nadaljnjih akcijah. Medtem ko je predsednik osvobodilne fronte Arafat zavzel posiblistično stališče, se je Habbash odločno uprl vsakršnemu sporazumevanju in sporočil, da bo njegova organizacija vztrajala v neizprosni boju. Očitno je, da se Palestinci počutijo potisnjeni ob stran od sporazumevanju med arabskimi državami in Izraelom in kljub večkratnim uradnim zagotovilom, da jih ne bodo zapustili, ne zaupajo preveč obljubam arabskih državnikov.

V intervjuju z urednikom lista »Al Ahram« je egiptovski zunanji minister Fahmi podčrtal pomen jutrišnjega sestanka palestinskega sveta in ob tem poudaril, da ne more biti dokončne rešitve bližnjevzhodne krize brez istočasne rešitve palestinskega vprašanja. V tej zvezi se je zavzel za rešitev, ki predvideva ustanovitev palestinske države ob izraelski in poudaril, da države nihče ne postavlja več v dvom pravice Izraelcev, da živijo v svoji državi, prav tako pa ne sme nihče odlašati iste pravice Palestincem. Poudaril je, da mora Tel Aviv radikalno spremeniti dosedanje politiko, če hoče živeti v miru s svojimi sosedi.

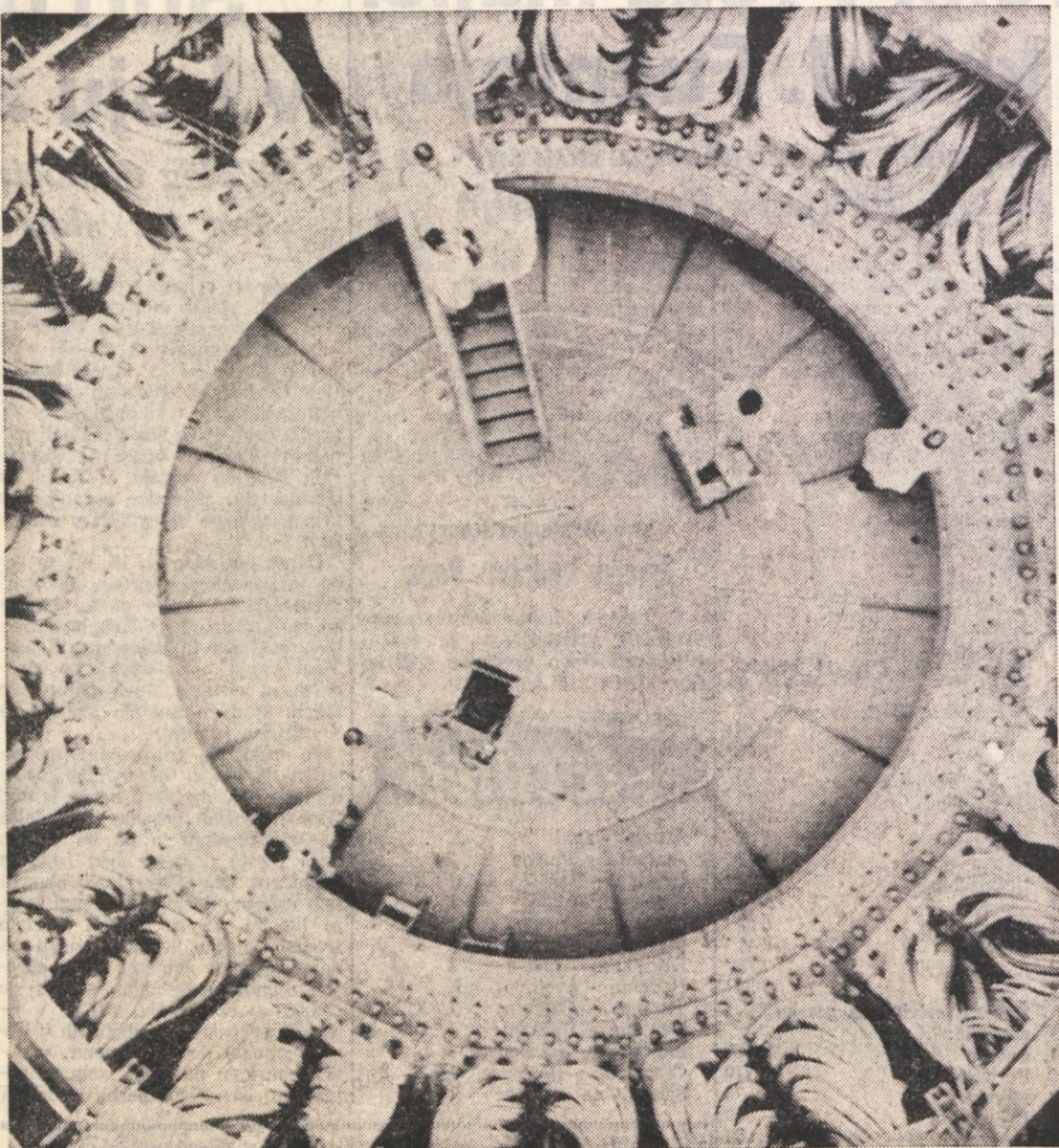
posredovanje v upanju, da prepreči jo pokol.

Dr. Wolfe je tudi najel zasebnega detektiva, da vodi poglobljeno preiskavo o zadevi. Med vprašanji brez odgovora, je detektiv poudaril zlasti dve: zakaj ni policija prenehala s streljanjem, ko se je poslopje vnelo in je s svojim ravnanjem onemogočila obleganim predačo in zakaj ni dovolila gasilcem, da bi pogasili požar.

Zahteve dr. Wolfeja po javni preiskavi o delovanju varnostnih organov podpira civilna organizacija »American Civil Liberties Union«, pridružili pa so se mu tudi nekateri sorodniki.

BERGAMO, 31. — Tri osebe so umrle, četrta pa je v smrtni nevarnosti zaradi neprevidnega ravnanja s protiparazitskimi sredstvi. V roku nekaj dni sta umrla mož in žena, po prvem mnenju zdravnikov pa sta umrla iz naravnih razlogov. Ko je po nekaj dneh nenadoma umrla tudi hči, so uvedli preiskavo. V krvi drugega sina so odkrili znake zastrupitve s protiparazitskim sredstvom »paration«, vendar je bilo že prepozno: fant je omedlel in kljub intenzivnemu zdravljenju, ni se prišel k zavesti.

Ugotovili so, da je družina, ki je živela na samotni kmetiji, spravljala hrano skupaj s »parationom«, ki je vsa živila zastrupila.

V Los Alamosu (ZDA) so dogradili jedrski reaktor, ki bo proizvajal tako veliko količino energije, da je njegov pomen enak pomenu odkritja ognja, kot je dejal ravnatelj agencije za jedrsko energijo Dixy Lee Ray. Na sliki vidimo jedro »silaca«, v katerem bo krožil joniziran plin

V JEKLENI BLAGAJNI JE BILO 900 MILIJONOV LIR

Propadel drzen roparski napad na blagajno tovarne »E. Marelli«

Banditi so vdrli v stanovanje blagajnika, ki jim je moral izročiti ključe in povedati šifro blagajne

MILAN, 31. — Skupina petih roparjev je poskusila izprazniti blagajno tovarne »Ercolo Marelli«, kateri je bilo 900 milijonov lir. Drzen napad, pri katerem so se poslužili povsem neobičajne tehnike, jim je spodletel po golem naključju.

Kmalu po polnoči so štirje roparji potrkali na vrata stanovanja 52-letnega Andrea De Feliceja v Bressu pri Milanu. Spokletka jim ni hotel odpreti, toda predstavili so se mu za policiste in ga povabili, naj nemudoma pride v tovarno, ker so oropali blagajno. Le tedaj jim je odprl vrata svojega stanovanja, da hitro zaključijo primere, ki bi jih lahko rešila tudi po miroljubni poti. Kot dokaz je navedel dejstvo, da je 17. maja policija obkrožila omenjeno poslopje in začela streljanje, ne da bi dala obkroženim možnost, da se vda. Agenti so tudi prešli ponudbo staršev ubiti gverilcev, ki so ponudili svoje

nakar so njega, ženo in hčer trdno zvezali in, medtem ko je eden od roparjev ostal v njihovem stanovanju, so se ostali trije odpravili k tovarni.

Tu jih je čakal pajdaš z lestvijo, da so preprečili zid in vdrli v čuvajnico z notranje strani. Nočnega čuvara so tako presenetili in ga pod grožnjo samokresov prisilili, da jih je peljal v urade do blagajne. Toda račune jim je prekrizal drugi čuvaj, ki je začel na ves glas kričati. Pajdaš, ki jih je čakal pri avtu, jih je pravočasno obvestil s prenosnim radijskim aparatom, da so lahko pobeželi, preden je prihitela policija.

Preden so izginili, so šli do stanovanja blagajničarja, mu zagrozili s smrtjo, če bo poklical policijo, in končno pobeželi. De Feliceju je uspelo, da se je osvobodil trdnih vezi komaj po dvajsetih minutah, in je nemudoma poklical policijo. Domnevajo, da gre za izkušene roparje, saj so vseskozi imeli rokavice, da ne bi pustili prstnih odtisov — gre torej za stare znane policije.

Dežela tisočerih...

(Nadaljevanje s 4. strani)

do osvoboditve in sodelovalo v graditvi nove demokratične, socialistične, federativne Jugoslavije. Mrkonjić Grad, nekdanja zakotno, neugledno mestce, je danes prijetno, živopisno mesto z lepimi, v bosanskem slogu obnovljenimi in novimi hišami, sodobnim novim hotelom »Krajina« in novo stavbo, zgrajeno v spomin na zasedanje ZAVNO-BIH. Včeraj in prespali smo na planoti pri Mrkonjiću Gradom v novem hotelu »Balkan« ob bajnem zeru. Po udobnem potovanju skozi prekrasne kraje, smo mimo prelepega plivskega jezera prišli v Jajce, mesto z zgodovinskim spominom iz rimske, srednjeveške in najnovejših dobe (muzej »AVNOJ«), obdarjeno z naravnimi lepotami: jezerom, prekrasnim slapom Plive v Vrbas, raznovrstnim drevjem, cvetjem in rastlinami. Jajce ima vse neobhodno potrebne objekte (hotela, sobodone in druge gostinske obrate) za razvoj turizma, lova, ribolova in za zadovoljevanje kulturnih potreb prebivalstva. Naslednji naš obisk je veljal Travniku, rojstnemu kraju nobelovca Iva Andrića. Lepo, živopisno mesto na obalah Lašve, ob podnožju planine Vlašić, zimsko - športno središče tega področja, mesto v katerem se po dobno kot v Mrkonjiću Gradu in Jajcu prepleta stara bosanska arhitektura z novo, s srednjeveško trdnjavo in novim sodobno opremljenim hotelom »Orient« ter drugimi gostinskimi obrati, ki lahko zadovoljijo vsakega domačega in tujeja turista, katerih število se iz leta v leto veča. Bo dočim obiskovalcem Travnika, ki ga uvrščajo med najlepša mesta Bosne, bi svetoval, da pred obiskom preberejo Andrićev »Travniško kroniko«, da bi doumeli

razliko med Travnikom in turških casih in danes.

Ni moj namen opisovati lepote in zanimivosti glavnega mesta Bosne in Hercegovine, Sarajeva, za katerega mnogi menijo, da ga je bolje obiskati kot pa Carigrad, da bi doživeli pravo vzdušje orienata ter vse kontraste starega in novega. Žel bi pa opozoriti morebitnega obiskovalca omenjenih krajev, naj pred Sarajevom ne pozabi zaustaviti se v motelu »Busovača«, kjer se bo lahko bosanskih slogi sobi in lahko tudi odpočil v udobnih hišah. Namesto, da ne bi bralca utrujal, nima namena v bežno opisanju krajev, ki jih je pripravil izvršni odbor evropske skupnosti in ki jih bo v kratkem dal v pretres ministrskega sveta. Dokument, ki je znan le v glavnih uredstvih, vsebuje tudi vrsto napotkov za konkretno uresničevanje te politike.

Po mnenju izvršnega odbora EGS je področje energije najbolj šibka točka gospodarstva evropske skupnosti in terja zato posebno pozornost in enotno akcijo vseh devetih držav članic.

Najprej, in zlasti po slabih izkušnjah s petrolejsko krizo, bi morala Evropa poskrbeti, da zmanjša svojo odvisnost od zunanjih proizvajalcev, to pa lahko doseže le z zmanjšanjem uvoza nafte. Države EGS uvažajo danes 63 odstotkov energije, ki jo potrebujejo. Šestdeset odstotkov energetske potrebe krijejo s petrolejem, ki ga uvažajo skoraj izključno z Bliznjega vzhoda.

V tem položaju in zlasti ker Evropa nima velikih naftnih ležišč, pomeni zmanjšati odvisnost od zunanjih proizvajalcev radikalno omejiti uvoz. Evropski izvedenci so mnenja, da bi morala EGS do leta 1985 doseči sledeče rezultate: 1) uvažati le 40 odstotkov energije, ki jo potrebuje; 2) kriti s petrolejem le 40 odstotkov svoje potrebe po energiji; 3) jedrska energija bi morala zagotoviti 50 odstotkov električne energije in 17 odstotkov skupne potrebe po energiji; 4) zavarovati domačo proizvodnjo premoega in naravnega plina ter ju smotrneje izkoriščati. Do leta 2.000 bi morala Evropa v glavnem zadovoljiti svojim potrebam energije z naravnim plinom in z jedrsko energijo, ki bi morali kriti 30 oziroma 50 odstotkov potrebe.

Te rezultate pa bo mogoče doseči — pripominjajo bruseljski izvedenci — le s kompleksno priredbo industrijskih naprav, z novo naftno politiko (zlasti kar zadeva petrolejske družbe) ter s strogim nadzorstvom naddržavnih in državnih organov.

LONDON, 31. — Mlad angleški mornar — 18-letni kadet John Cannon — je padel z ladje »Fresno City«, ki je plula po Tihem oceanu. Uspelo mu je plavati nepretrgoma 30 ur, dokler ga ni rešila neka druga ladja, ki ga je povsem naključno opazila. Mladi mornar je padel s krova ladje nekaj ur potem, ko je zapustila Panamski kanal. Po mnenju izvedencev je to edinstven primer, saj niso znani drugi primeri, da bi se kdo obdržal toliko časa na morski površini brez rešilnega plovila ali deske, na katero bi se lahko oslanjal.

S PREDSTAVAMA V BEOGRADU

Zaključen obisk v Jugoslaviji Stalnega slovenskega gledališča

Italijanskega ambasadorja so seznanili s finančnimi težavami

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 31. — S predstavo »Božič pri Čupeličevih« Eduarda de Filipa v Jugoslovanskem dramskem gledališču in z dramatisirano pripovedko »Torumbos« Miguele la Asturisa na mali sceni »Boja na Stupice« v Beogradu, je Stalno slovensko gledališče iz Trsta zaključilo svoje uspešno petnajstdnevno gostovanje na odrih Slovenije, Hrvaške, Makedonije in Srbije. Beograsko občinstvo je s prisrčnim in dolgotrajnim plaskanjem na obeh predstavah nagradilo tržaške umetnike, ki so s svojim sijajnim tolmachenjem vlog vzpostavili takoj ne »Busovača«, s trsjem v bosanskih slogi sobi in lahko tudi odpočil v udobnih hišah. Namesto, da ne bi bralca utrujal, nima namena v bežno opisanju krajev, ki jih je pripravil izvršni odbor evropske skupnosti in ki jih bo v kratkem dal v pretres ministrskega sveta. Dokument, ki je znan le v glavnih uredstvih, vsebuje tudi vrsto napotkov za konkretno uresničevanje te politike.

Po mnenju izvršnega odbora EGS je področje energije najbolj šibka točka gospodarstva evropske skupnosti in terja zato posebno pozornost in enotno akcijo vseh devetih držav članic.

Najprej, in zlasti po slabih izkušnjah s petrolejsko krizo, bi morala Evropa poskrbeti, da zmanjša svojo odvisnost od zunanjih proizvajalcev, to pa lahko doseže le z zmanjšanjem uvoza nafte. Države EGS uvažajo danes 63 odstotkov energije, ki jo potrebujejo. Šestdeset odstotkov energetske potrebe krijejo s petrolejem, ki ga uvažajo skoraj izključno z Bliznjega vzhoda.

V tem položaju in zlasti ker Evropa nima velikih naftnih ležišč, pomeni zmanjšati odvisnost od zunanjih proizvajalcev radikalno omejiti uvoz. Evropski izvedenci so mnenja, da bi morala EGS do leta 1985 doseči sledeče rezultate: 1) uvažati le 40 odstotkov energije, ki jo potrebuje; 2) kriti s petrolejem le 40 odstotkov svoje potrebe po energiji; 3) jedrska energija bi morala zagotoviti 50 odstotkov električne energije in 17 odstotkov skupne potrebe po energiji; 4) zavarovati domačo proizvodnjo premoega in naravnega plina ter ju smotrneje izkoriščati. Do leta 2.000 bi morala Evropa v glavnem zadovoljiti svojim potrebam energije z naravnim plinom in z jedrsko energijo, ki bi morali kriti 30 oziroma 50 odstotkov potrebe.

Te rezultate pa bo mogoče doseči — pripominjajo bruseljski izvedenci — le s kompleksno priredbo industrijskih naprav, z novo naftno politiko (zlasti kar zadeva petrolejske družbe) ter s strogim nadzorstvom naddržavnih in državnih organov.

LONDON, 31. — Portugalski socialistični minister za zunanje zadeve Mario Soares je izjavil, da se pogovanja z osvobodilnim gibanjem Gvineje Bissau in otokov Cabo Verde »zelo uspešno nadaljuje«. Zastopniki PAIGC pa niso tako navdušeni nad pogajanja, ki niso še privedla do nobenega stvarnega sporazuma. Soares je te dni bil v Lizboni, kjer se je sestel s predsednikom Antoniom de Spino. Kaže vsekakor, da so že prišli do prehodnega sporazuma: portugalske čete naj bi se umaknile v Gvinejo Bissau in naj bi priznali osvobodilno gibanje PAIGC za zakonito vlado, na Capverdskih otokih pa naj bi izvedli ljudski referendum. Sporno vprašanje ostaja uvida 15 tisoč črnih vojakov, ki sodelujejo s portugalsko kolonialistično vojsko. PAIGC je predlagal, naj vsi vstopijo v novo redno enovidno vojsko in s tem bi jim dopustili vsakršno odgovornost za dosedanje protijudsko delovanje.

DANES SE V BONNU PRIČNEJO

Nemško-francoska pogajanja o gospodarskem sodelovanju

Zvezni kancler in francoski predsednik imata pred seboj
veliko težkih vprašanj v zvezi s plačilnima bilancama

BONN, 31. — Danes se bosta sčela novi nemški zvezni kancler Helmut Schmidt in novi francoski predsednik Valéry Giscard d'Estaing. Prvo mednarodno srečanje novih voditeljev se predvideva izredno težno in zapleteno, saj je, kljub osebni prijateljstvu dveh voditeljev, veliko odprtih problemov med Parizom in Bonnom.

Na sestanku na vrhu bo govor o vprašanju krize v Evropski gospodarski skupnosti in Schmidt bo

Schmidt predlagal golega finansiranja francoskih blagajni, ki bi utegnili pomeniti še večje napredovanje splošnega inflacijskega problema, temveč podporo francoskemu gospodarstvu, ki naj bi manj uvažalo iz tretjih držav. Seveda bi taka potezala resno ogrožala gospodarski pomen drugih držav članic EGS.

Obenem pa bi tudi resno ogrožala francosko notranje tržišče, saj bi jo morali nujno povezati s takimi deflacijskimi ukrepi, ki bi vsakakor zmanjšali že tako pičlo večino, ki podpira novega francoskega predsednika, katerega so izvolili z enim samim odstotkom večine. Istočasno pa mora francoska vlada upoštevati, da zaostreitev odnosov z Zahodno Nemčijo utegne sicer oolajšati njen pasiv pri uvažanju, prav gotovo pa bo zmanjšalo njen aktiv pri izvažanju, zlasti pri izvažanju kmetijskih proizvodov, ki so za francosko gospodarstvo bih-stvenega pomena.

Ameriška policija
na zatozni klopi zaradi
prepogoste uporabe orožja

LOS ANGELES, 31. — Brutalne metode in preopogosto seganje po orožju ameriške policije je dalo že večkrat povod za ostre polemike v ZDA, zlasti zlasti pa je razprava postala po policijskem napadu na zatozišče šestih pripadnikov simbojske osvobodilne vojske. Kot je znano je okrog 400 agentov 17. maja obkloplilo majhno hišo v los-angelemskem predmestju in po nekaj-urnem spopadu ubilo gverilce. Dr. Wolfe, oče enega od ubitih gverilcev, je začel ostro kampanjo proti policiji. Na včerajšnji tiskovni konferenci v Los Angelesu je dr. Wolfe izjavil, da je čas, da se nekdo angažira v boju proti takim policijskim metodam, ki so terjala že vrsto nepotrebnih žrtev.

Po njegovem mnenju ameriška policija prepogosto sega po orožju, da hitro zaključijo primere, ki bi jih lahko rešila tudi po miroljubni poti. Kot dokaz je navedel dejstvo, da je 17. maja policija obkrožila omenjeno poslopje in začela streljanje, ne da bi dala obkroženim možnost, da se vda. Agenti so tudi prešli ponudbo staršev ubiti gverilcev, ki so ponudili svoje

KER BI PREOSTALE PRIČE NE POMAGALE PRI ODKRIVANJU RESNICE

Obramba Valprede zahteva zaključek razprave in takojšnjo razsodbo

Catanzarsko potratno sodišče bo moralo razpravljati o novi zahtevi, s sprejetjem katere bi ponovno postavili kasacijsko sodišče pred izvršeno dejstvo

CATANZARO, 31. — Tudi v dvorani catanzarskega potratnega sodišča, kjer je v teku proces proti Pietru Valpredi in ostalim anarhistom, je davi tragično ojedelni spomin na žrtve fašističnega nasilja v Bresciji. Na zahtevo Valpredovega branilca Guida Calvija je predsednik dr. Zeuli prekinil za nekaj minut obravnavo. Odvornikova zahteva je botrovala dokaj ostremu sporu med njim in predsednikom o pomenu fašizma. Zeuli je prekinil odvetnika, ker da je njegovo izvajanje politične narave, ki ne spada v sodno dvorano, branilec pa ga je zavrnil, da govor o fašizmu ni politični govor, pač pa govor o zločinu, za katerega italijanski zakon predvideva stroge kazni.

Ob koncu so se branilci, tožilec in predsednik zedinili. Po enotnem molku so prisotni za črnat ure izpraznili dvorano.

Obravnava se je začela z zasliševanjem bivšega načelnika političnega oddelka dr. Allegra. Ta je danes odgovarjal na vprašanja obrambe in vztrajal kot včeraj z odrezanimi dne spominjaj se. Poudaril je, da se praktično ni aktivno udeležil preiskave o pokolu v kmečki banki in zato ni bil obveščen o zahtevah sodnikov in o točnem razpletu dogodkov.

Kar zadeva bombo v trgovski banki, ki ni eksplodirala, je visoki policijski funkcionar izjavil, da so razstrelili po navesti izvedenca inž. Teomesta Cerrija. Niso poklicali na kraj podčastnika Bizzarrija, ki je

v svojem življenju onespobil nad deset tisoč bomb, ker so ga malo prej upokojili. Poudariti gre, da so Bizzarrija prosili za strokovno soodločanje vsi branilci, ki so imeli v teh letih opravka s fašističnimi bombnimi napadi (od obrambe Pinellija, Valprede in drugih anarhistov, do odvetnikov, ki zastopajo družino Feltrinelli).

Pogovor je nato nanesel na Pina Pinellija in na njegovo tragično smrt. Allegra je zanikal, da bi kdaj zagrozil anarhistu dva dni pred pokolom: »V kratkem te bomo spravili v kašo«, kot trdi Pinellijeva mati.

Preden je predsednik Zeuli poklical na pričevanje časnika Karla Celli del Bosca, ki je odvetnik Calvija v svojem posegom sprovociral incident. Valpredov branilec, ki zastopala milanskega anarhista od začetka preiskave, je z današnjim dnem opravičilo svojo nalogo. Pustil bo proces Valpreda, ker bo v kratkem odgovoril v Santiago de Chile, kjer bo branil pred vojaškim sodiščem tajnika članske komunistične partije Louisa Corvalana.

Po kratkem premoru se je obravnava nadaljevala z zasliševanjem časnika, ki je povedal, da je bil s sčestal s taksistom Rolandijem in kako mu je ta govoril o potniku, ki ga je peljal nekaj minut pred pokolom na Trg Fontana. V tej zvezi mu je priznal, da mu je dr. Guida dan pred sočenjem pokazal Valpredovo sliko in mu re-

kel, da je to človek, ki ga mora spoznati. Policijski funkcionar naj bi ga ob tej priložnosti potpreljal po rami in mu rekel, da mu ne bo treba več skrbeti za prihodnost in voziti taksi.

Del Bosca je nato povedal, kako je pokazal Rolandiju sliko fašista Nino Sottosantija, človeka, ki je na dan atentatov kosil s Pinellijem. »To je nekoliko popačena Valpredova slika«, naj bi ob tej priliki izjavil taksist.

Ob koncu je Valpredov branilec odvetnik Malagugini presenetil sodnike z zahtevo, naj črtajo iz seznama vrsto prič. »Slišali smo že dovolj, da o zadevi lahko razpravljamo in sodimo — je poudaril odvetnik — pa tudi druge priče ne bi pripomogle k spoznavanju resnice. Nekateri se ne spominjajo ničesar, drugi pa nočejo govoriti. Zahtevamo čimprej razsodbo.«

Sodniki so kar obstali ob teh besedah, saj bodo morali že v kratkem izbrati: nadaljevati po dosedanjem poti, ali pohiteti in odločiti o usodi obtožencev, preden kasacijsko sodišče odloči o prizivu javnega tožila proti razsodbi, s katero so sodniki sklenili nadaljevati proces. Če bi se odločili za drugo možnost, bi ponovno postavili vrhovno sodišče ne samo pred izvršeno dejanje, pač pa pred »ponoven upor«.

Bodo imeli dovolj poguma, da dvakrat zaporedoma izvozijo jezo vrhovnega sodišča?